

ВЕЛИКА СРБИЈА

ISSN 1452-9165

НОВИНЕ СРПСКЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ
БЕСПЛАТАН ПРИМЕРАК

БЕОГРАД, АПРИЛ 2008. ГОДИНЕ
ГОДИНА XIX, БРОЈ 3070

Напред, Србијо!

4

СРПСКА
РАДИКАЛНА
СТРАНКА

Војводина понос Србије!

Др Војислав Шешељ

**ИДЕОЛОГИЈА
СРПСКОГ НАЦИОНАЛИЗМА**

ВЕЛИКА СРБИЈА А.Д.
БЕОГРАД 2002.

Др Војислав Шешељ

**СВЕДОК ОДБРАНЕ
СЛОБОДАНА МИЛОШЕВИЋА
У ХАШКОМ ПРОЦЕСУ**

СРПСКА РАДИКАЛНА СТРАНКА
БЕОГРАД 2005.

Др Војислав Шешељ

**АФЕРА ХРТКОВЦИ
И УСТАШКА КУРВА
НАТАША КАНДИЋ**

СРПСКА РАДИКАЛНА СТРАНКА
БЕОГРАД 2007.

Др Војислав Шешељ

**ХАШКО
ИНСТРУМЕНТАЛИЗОВАЊЕ
ЛАЖНИХ СВЕДОКА**

СРПСКА РАДИКАЛНА СТРАНКА
БЕОГРАД 2007.

ВЕЛИКА СРБИЈА

ЗЕМУН
ТРГ ПОБЕДЕ 3

НОВИНЕ СРПСКЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Оснивач и издавач

Проф. др Војислав Шешел

Главни и одговорни уредник

Елена Божић-Талијан

Заменици главног

и одговорног уредника

Марина Томан, Јадранка Јоксимовић

Уредник издања

Љиљана Ђурђевац

Техничко уређење и компјутерски прелом

Северин Поповић

Редакција

Иван Нинић, Борис Алексић,

Душан Марић, др Никола Жутић,

Слађан Мијаљевић, мр Дејан Мирковић,

мр Александар Мартиновић,

Будимир Ничић, Амџад Мигати,

Отњен Михајловић

Унос текста

Весна Марић, Златија Севић,

Љубинка Божовић, Драгица Томић

и Биљана Мичић

Лектура и коректура

Лазар Маџура

Председник Издавачког савета

Др Ђорђе Николић

Заменик председника Издавачког савета

Др Бранко Надовеза

Издавачки савет

Проф. др Војислав Шешел,

Томислав Николић, Милорад Мирчић,

Гордана Поп-Лазич, Александар Вучић,

Драган Тодоровић,

Мирко Благојевић, Душко Секулић,

Зоран Красић, Паја Момчилов,

Наташа Јовановић, Горан Цветановић

Штампа

ДОО „Драгић“, Зрењанин

Борђа Јоановића 20,

23000, Зрењанин, тел. 023/535-491

Редакција прима пошту на адресу

„Велика Србија“, Трг победе 3,

11080 Земун; рукописи се не враћају

Новине „Велика Србија“ уписане су у

Регистар средстава јавног информисања

Министарства за информације под бројем

1104, од 5. јуна 1991. године.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
329(497.11)

ВЕЛИКА Србија : новине Српске
радикалне странке / главни и одговорни
уредник Елена Божић Талијан. - Год. 1,
бр. 1 (јул 1990)-

- Београд : Војислав Шешел, 1990)-
(Зрењанин : Драгић). - 30 cm

Месечно

ISBN 1452-9165 = Велика Србија
COBISS.SR-ID 19291650

Напред, Војводино!

СРПСКА
РАДИКАЛНА
СТРАНКА

4

За напредну,
сложну и поносну
ВОЈВОДИНУ!

Интервју Милорад Мирчић

- Војводина понос Србије

2

Злоупотреба једне идеје

- Шта је аутономија

5

Међунационално разумевање

- За слогу и солидарност

12

Привреда

- Радикали – гарант развоја

13

Пољопривреда

- Да хранимо себе и друге

16

Образовање

- Знање за све

18

Здравство

- Лечење доступно свима

20

Екологија

- Сачувајмо природу за нашу децу

21

Култура

- У колевци српске културе

22

Интервју: Милорад Мирчић

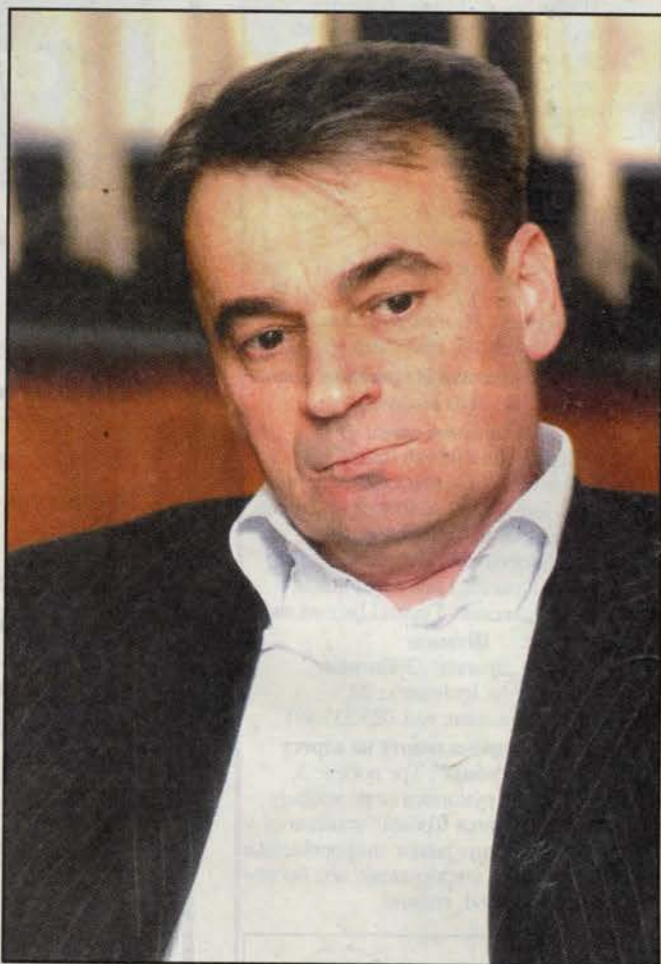
ВОЈВОДИНА — понос Србије!

- „Српска радикална странка је сигурна да реалним пројектима реализује развојне шансе покрајине, побољша квалитет живота свих њених грађана и уједини их у најорима за стабилну, бољашу и сложну Војводину, која ће бити понос Србије” – каже председник Српске радикалне странке Милорад Мирчић

„Наш програм је једноставан” – каже Мирчић – „да се покрене привреда, да се обезбеде инвестиције, да грађани раде и живе од свог рада, да могу да школују децу. Пензионери желе пристојно да живе, а не да егзистирају на ивици социјалног минимума. За најмлађе треба обезбедити довољно места у предшколским установама, омогућити им квалитетно образовање које ће бити доступно свима, стипендирати младе, обезбедити им нова радна места. Српска радикална странка има реалне пројекте за које постоји реалан интерес домаћих и страних инвеститора – и у привреди и у пољопривреди. Ми се залажемо за изградњу магистралног гасовода, јер ће складиште тог гаса бити у Банатском Двору, што ће омогућити да се упосле људи са овог подручја. Од капиталног значаја је изградња аутопута, која има вишеструку корист за наше грађане. Један од пројеката је и сређивање водоканалске мреже, насипа и чишћење корита, што има непроцењив значај за живот људи у Војводини, а такође може да упосли значајну радну снагу. Војводини треба, пре свега, обезбедити здраву пијаћу воду, која се налази у Делиблатској пешчари, треба направити магистрални водовод који ће снабдевати водом целу Војводину. То је изузетно захваљан пројекат за привлачење инвестиција, с обзиром да воду морате платити, а реч је о једном од кључних, ако не и најважнијем ресурсу 21. века.

Када је реч о пољопривреди, мора се обезбедити реално тржиште за пољопривредне производе. То није само Западна Европа, већ и Русија. Не треба сметнути с ума да само Москва за месец дана може да поједе оно што Војводина произведе за целу годину. Па, да ли има разлике између долара који стиже из Америке и оног који долази из Русије? Селјаку треба помоћи да обнови механизацију, да укрупни посед, њему не треба посредник, не треба да му се дели памет – он зна шта треба да уради. Фондови за унапређење пољопривреде и гаранцијски фондови морају бити у функцији помоћи селјаку. Кад обнавља механизацију, да има „грејс” период, да ту механизацију може отплатити робом коју произведе, а не да залаже хипотекарно своју имовину банци, под неповољним условима, док фондови гледају са стране и још се хвале како су им преостале паре из буџета! Средства у буџету Војводине нису мала, она су највећим делом добијена приватизацијом. Није још много остало да се приватизује – НИС и ЕПС, па ако се та средства паметно не искористе, пропустићемо драгоцене шансе.

- Да ли очекујете подршку грађана за овакав програм? Ваши политички противници у кампањи истичу да би побе-

да СРС значила блокаду инвестиција и сарадње са страним партнерима и да само њихова победа гарантује привредни развој Војводине.

Милорад Мирчић: Већинско расположење у Србији је сте за промене. У супротном, прете нам године стагнације, замирања привреде и села, управо супротно од оног у шта грађане убеђују политичке странке окупљене око Демократске странке, односно коалиција коју је подржао и Хавијер Солана. Била би заиста невероватна иронија да грађани поверују у добробит коју им доноси таква подршка.

СРС има реалан програм. Бјудетска средства којима располаже Војводина довољна су да се покрене замајац производње. Ми имамо Дунав, реку огромних потенцијала, то је наша предност и перспектива. Дунав је најкраћи пут између Истока и Запада, а речни транспорт је најјефтинији вид транспорта. Лука Панчево у том смислу може постати интерес сваког капитала: Зато треба пустити да владају закони економске логике, закони интереса. Не могу се грађани уплашити победом радикала. Ми ћемо се чвршће повезати са руским капиталом, који се плашира све више свуда у Европи и свету, али – парадоксално – тешко стиже у Србију, јер то не желе Чанак, Динкић и Тадић. Борис Тадић је у кампањи за председничке изборе говорио како је управо он отворио врата руском капиталу. Па, зашто их онда сада затвара? Зашто Руска банка не може да дође на тржиште Србије? Због чега руски капитал не може да купује пољопривредно земљиште, комбинате? Зато што се политички интереси ових странака остварују на штету грађана Војводине и целе Србије.

- **Мада не учествујете у републичкој власти, подржали сте реализацију уговора о концесијама на аутопут Хоргош-Пожега...**

Милорад Мирчић: То је пројекат који има вишеструки значај: пре свега, завршетком ових 100 километара деонице од Бешке до Хоргоша пушта се у саобраћај једна веома значајна саобраћајница у овом делу Европе. Без те деонице, ни оних 400 км аутопута немају никакву вредност. Ми инсистирамо на реализацији концесија зато што је реч о великој инвестицији која ће упослити и домаћу грађевинску оперативу и домаћу радну снагу. Не треба заборавити да затим следи инфраструктурно опремање те саобраћајнице, што би такође омогућило нова запошљавања. Српски радикали сматрају да се ово питање не сме политизовати, као што то чине Ненад Чанак и Демократска странка, који кажу да је ово питање од регионалног значаја у које држава уопште не треба да се меша. Притом наглашавају како онај крак пута према Пожеги уопште није потребан Србији, што има посебну тежину, јер нас управо тај крак повезује са Црном Гором. То је питање од највећег стратешког, националног и привредног значаја. Уколико пресечемо везе са Црном Гором, не само што смо унапред отписали један велики корпус српског народа који тамо живи, већ смо се и одрекли могућности да Србија користи море и предности луке Бар. Зато је ово веома сложено и важно питање. Иза чињенице да Ненад Чанак, Млађан Динкић и Демократска странка заустављају реализацију те концесије, крију се и неки инострани лобии, између осталих и хрватски, који има интерес да се овај аутопут заврши што касније. Наиме, завршетком ове деонице од Хоргоша до Бешке, фактички губи на значају аутопут Београд-Загреб. Међутим, за блокаду овог великог посла, који је од интереса за Србију и њене грађане, „најзаслужнији“ су ипак непромишљеност и неодговорност неких политичара који и на овом питању желе да поларизују Србију.

- **Актуелна власт у покрајини се жестоко противи том уговору, образлажући тај став управо интересима грађана Војводине...**

Милорад Мирчић: Они не брину о интересима грађана, нити су то икад чинили. Учинци осмогодишње покрајинске власти су сиромаштво, беда, „умирање на рате“... Осим тога, повећане су међунационалне тензије, а међу припадницима различитих националности завладао је страх. То је, иначе, средство психолошког притиска којим се актуелна власт у Војводини служи од 2000. године. Они су још тада најбртал-

није показали да су спремни на све, а онда су наставили да шире тај страх уз подршку својих иностраних савезника. Манипулишу уставним правима националних мањина и поигравају се њима, користећи их у сврхе предизборног маркетинга. Најбољи пример за то су Роми – однос ове власти према њима је неискрен и циничан. Када је, пре десетак дана, обележен Светски дан Рома, власт им је честитала, али је истовремено констатовала како се у последњих осам година ништа није променило у квалитету живота ромског народа.

Једна од најгорих последица њихове владавине лежи у чињеници да су уништили пољопривреду, што се није догодило ни у време санкција. Први пут у својој историји Војводина нема довољно пшенице и по томе ће остати запамћена ова власт. Уништили су индивидуална пољопривредна газдинства, понизили сељака, пољопривредне комбинате продали у бесцење... И сада, када је храна дефицитарна на светском тржишту, уместо да извозимо – с обзиром на постојеће ресурсе – и ми се суочавамо са тим проблемом.

Обећавали су покретање привреде великим инвестицијама, али је све остало на обећањима. Осим што у предизборним кампањама неколико пута отварају исту фабрику и преко својих медија покушавају да убеду грађане да живе боље него што живе – ништа нису учинили за све ове године. И сада поново траже поверење бирача како би у наредне четири године прокоцкали све преостале шансе Србије.

- **Да ли очекујете да се појача активност на интернационализацији тзв. „војвођанског питања“, с обзиром на изјаву Ненада Чанка да је, после Косова, Војводина „одговор који недостаје у процесу распада Југославије“?**

Милорад Мирчић: Најпре, морам рећи да је, историјски гледано, аутономија Војводине процес који је завршен 1918. године. Културолошки, традиционално, нема никаквог разлога да се тај процес поново одвија у правцу неке веће аутономије, нити да се точак историје враћа уназад. Аутономија има смисла само толико колико служи задовољењу неких специфичних интереса и потреба националних мањина. Дакле, да се у пуној мери остваре њихова права, предвиђена Уставом, у погледу очувања језика, вере, обичаја и уопште, националног идентитета.

Чанкова изјава је израз једне политике која је последњих неколико деценија присутна на овим просторима, а чији је циљ да по сваку цену одвоји Војвину од централне Србије. Подсећам да су владајуће странке у Војводини и у покрајинској скупштини све време настојале да припреме терен за интернационализацију питања Војводине, како би обезбедиле за покрајину законодавну, извршну и судску власт. У таквим захтевима су били упорни и приликом доношења новог Устава. Ишли су чак тако далеко да су тражили монетарну самосталност за Војвину, па чак и функцију председника. Од 2000. године они покушавају да обезбеде Војводини све атрибуте државности и за то траже подршку међународне заједнице, уз изговор да је то природан завршетак процеса распада Југославије. Притом, међутим, прећуткују да федералне јединице и аутономне покрајине не могу да се ставе у исту равн. Мимо међународног права, Устава и закона, изједначавају право народа и националних мањина, конститутивног народа и етничких група. Ово нису само захтеви Лиге социјалдемократа Војводине, већ на њих прећутно пристаје и Демократска странка, која је са Чанком у коалицији и која се приликом доношења новог Устава жестоко борила за веће ингеренције Војводине.

- **Како, у овом контексту, коментаришете недавне захтеве Мађарске коалиције за тростепеном аутономијом Мађара у Војводини?**

Милорад Мирчић: Ова иницијатива је управо срачуната на то да „окрњи“ број припадника националних мањина, који су до сада у немалом броју гласали за Демократску странку. Мислим да је то више забринуло демократе, него сама суштина тражења тростепене аутономије. Ако освоје довољно гласова, мађарске странке у Војводини могле би да условљавају подршку за стварање евентуалне постизборне већине управо усвајањем овог захтева. Да ли ће Демократска странка прихватити да уђе у савез са Мађарском коалицијом под овим условима, тешко је рећи, између осталог и због тога што то не зависи само од демократа, већ много више од става „међународне заједнице“. Колико „међународна заједница“ буде „завртала руку“ Демократској странци да прихвати овакве захтеве, толико ће она то и чинити. Што се тиче Српске радикалне странке, ми смо против било каквих решења која би омогућила аутономију унутар аутономије.

- У политичком и јавном говору у Војводини све више је у употреби синтагма „војвођански идентитет“. Можете ли да нам објасните Ваше виђење настанка и сврхе ове синтагме?

Милорад Мирчић: „Војвођански идентитет“ је један од услова које треба испунити да би се могло разговарати о самосталности Војводине. Имају територијалну аутономију у административним границама, сада им треба нација, језик, нова култура, треба им измишљена традиција и фалсификована историја и мисле да је то довољно да би се направила једна квазидржава. Притом користе рецепт сличан оном који је примењен у Црној Гори, где је термин „Црногорац“ као израз највиших српских вредности, претворен у своју супротност. И тамо је једна географска, територијална одредница добила сасвим други смисао и искоришћена је за ства-

рање једне нове нације. То исто се ради и у Војводини. Све више се користи термин „Војвођани“, али, опет, само за Србе у Војводини. Занимљиво је да су кроз историју, када су Аустроугарска монархија, а касније и комунисти у Војводини желели да створе нову нацију, то спречиле управо националне мањине у Војводини, које нису хтеле да се одрекну свог националног идентитета. Сада су на сцени нови слични покушаји, потпомогнути САД и Европском унијом, а у том контексту је створена и Војвођанска академија наука и уметности, чији председник се не либи од изјаве да „треба удружити све снаге“ како би Војводина постала самостална и како би у њој дошао до изражаја „војвођански идентитет“ и специфичности „војвођанских народа“. Све се то дешава зато да би се покидале везе Војводине и централне Србије и разбио српски национални корпус. Ми одавно упозоравамо на разлике у систему образовања у Војводини и централној Србији, што може имати кобне последице, затим на преношење ингеренција над железницом, рецимо, на покрајину... То се чини делимично кроз законска решења, а делом и политичким притисцима. Дешава се чак да у званичним документима – упитницима покрајинске администрације, између осталих одредница које означавају националну припадност, стоји и одредница „Војвођанин“. Дакле, опасност реално постоји и не треба је занемарити, без обзира што су Срби данас убедљива већина у Војводини. Треба увек имати на уму оно што се догодило у Црној Гори: почело је са терминологијом, а завршило се стварањем нације и државе.

- Поменули сте страх којим покрајинска власт манипулише грађанима, а посебно припадницима националних мањина. Верујем да сте свесни да они припаднике мањина највише плаше управо победом Српске радикалне странке?

Милорад Мирчић: Ми смо свесни све већег поверења које грађани Војводине имају у Српску радикалну странку, али и ако добијемо власт, ми не желимо да је вршимо сами, већ у сарадњи са другим странкама сличних програмских циљева. Отворено ћу рећи: за нас је на републичком, покрајинском и локалном нивоу прихватљива сарадња са Демократском странком Србије, а пружамо руку сарадње и политичким партијама националних мањина. Ми нећемо да калкулацијом, нити да манипулишемо њиховим гласовима и њиховом политичком вољом. Ми желимо да будемо равноправни партнери и да делимо све: и успехе и одговорност. Ми не делимо грађане Војводине по вери, језику и нацији, за нас су сви они исти и једнако ћемо се борити за интересе свих.

Мислим да је прошло довољно времена и политичког живота да се разбију неке, од стране власти вештачки наметнуте, тезе о политици Српске радикалне странке према националним мањинама. За грађане Србије, па дакле и Војводине, највећа опасност су неспособни и корумпирани политичари и у том смислу, актуелна власт у покрајини је једнако опасна за Србе као и за припаднике националних мањина.

Не можете имати политичку стабилност ни на локалном, ни на покрајинском, ни на републичком нивоу, ако у политичком животу, у функционисању државних органа, не учествују странке које уживају највеће поверење већинског народа и оне које дефинишу и артикулишу интересе националних мањина. Та стабилност нам је преко потребна, јер само у таквим условима можемо обављати важне државне послове и побољшати квалитет живота наших грађана.

Р. В. С.

Шта је аутономија?

- *Мало је која идеја доживела ипак неверован суновраћ, злоупотребу и фалсификовање, као идеја аутономије Војводине*

На политичкој сцени Србије злоупотребљене су многе идеје. Политичких калкуланата и „опсенара“ било је, хвала Богу, овде напретек, у свим режимима и свим Југославијама. Али, већ деценијама, у делу наше политичке и најшире јавности, аутономија северног дела Србије третира се и пропагира као вишевековна чињеница, чак и као догма, стечено право грађана Покрајине, засновано на њеној европској традицији и искуству. Недавно смо, чак, имали прилику да чујемо како је аутономна Војводина „европски пројекат, смишљен и вођен на Хабзбуршком двору“!? (Занимљиво је да ова дефиниција, изречена недавно у Новом Саду, веома подсећа на оцену Стјепана Радића, лидера Хрватске републиканске сељачке странке из 1922. године, према којој је Војводина била „дјело царске бечке војничке политике“).

Тако се, упорно и бескрупулозно, негира и поништава национални – српски карактер аутентичне идеје аутономије овог простора који данас – у нешто мањим размерама – узима Војводина.

Како је и зашто идеја аутономије Срба од Беча и Пеште, претворена у аутономију „од себе самих“?

„Српска Војводина“

Све до 1918. године, аутономија Војводине била је искључиво национално питање и захтев угарских Срба, који су на

простору Хабзбуршке монархије живели и пре Велике сеобе, и то у знатно већем броју од досељених под Чарнојевићем. Српску Војводину, коју су чинили Срем, Барања, Бачка, Банат и Војна граница, прогласила је 1848. Мајска скупштина у Сремским Карловцима, али ће, после годину дана, Франа Јосиф формирати Војводство Србију и Тамишки Банат, под војном, а не народном управом, са већинским несрпским становништвом и немачким као званичним језиком, задржавајући за себе титулу српског војводе. Та Војводина, коју је Јаша Игњатовић називао „мртворођењом“ и „карикатуром народном“, опстала је до 1860, када ју је хабзбуршки владар и „српски војвода“ царским решењем укинуо. Пре и после тог периода, аутономија Војводине – осим у националној свести и политичким програмима угарских Срба – не постоји. Зато Душан Поповић и дефинише Војвдину као „вековну мисао и ижењу српског народа да се одржи у својој народној индивидуалности, етничкој, верској и јолијичкој, у земљи са сираним јосиодарима и именов“. За Светозара Милетића, Војводина је политичко биће „народа српског с ове сирани...“, који аутономијом настоји да заштити национално биће до стварања независне и уједињене српске државе. У борби за аутономију, у отпору унијаћењу и асимилацији, у „стваралачкој симбиози“ балканске, светосавске и византијске традиције са западноевропским достигнућима и културом, рођена је управо овде,

на периферији српског народа, његова модерна национална свест. „Војводина је колевка српске културе..., у Војводини је постојала српска књижевност и све гране њезине. У Војводини су се појавиле прве кличе српске уметности и српске науке. У Војводини су основане прве српске политичке странке, први политички листови и часописи. Војводина је за српски национални живот учинила више но и једна друга српска област.” (С. Станојевић). Иако су ово подручје кроз историју насељавали многи народи, „ниједан, осим Срба, није ни у једном раздобљу преузео на себе предводничку улогу у историјском развоју своје нације”, закључује академик Чедомир Попов. Дакле, идеја о аутономији Војводине била је, све до 1918. и присаједињења Србији, дело српског националног покрета и имала је у основи антиаустријски и антиугарски карактер. Распадом Аустроугарске крајем Првог светског рата, Срем, Банат, Бачка и Барања биће присаједињени Србији и то ће за српски народ у овим крајевима значити остварење вековног сна и националних циљева. Аутономија се тада ни не помиње као могућа форма конституисања Војводине у новој југословенској држави, осим што је та политичка тенденција краткотрајно егзистирала у раду Народне управе за Банат, Бачку и Барању, као извршном органу Велике народне скупштине.

Злоупотреба једне идеје

Већ у време стварања Југославије, у делу српске интелигенције на простору Војводине, која је политички углавном припадала Демократској странци, постоји расположење у корист јачања веза са другим јужнословенским народима у Монархији и њиховим обједињавањем, првенствено у корист јачања веза са Загребом. Извесно је да су управо они политичари и интелектуалци који су се залагали за уједињење преко Народних вијећа СХС, били, у већини, заступници идеје аутономије Војводине и после њеног присаједињења Србији. Њима је, као и хрватским политичарима, била ближа концепција федералне државе, у којој би тзв. историјске покрајине, каквом су сматрали и Војводину, задржале извесан степен самосталности у односу на централну власт. Јаша Томић, првак војвођанских радикала, руководио се савим супротном, често цитираном метафором: „Хоћемо да обучемо прво српску кошуљу, јер нам је она најближа, а после тога заокрнућемо се илашћом југословенским.” Своје уверење да Војводина треба да се присаједини најпре Србији, образлагао је потребом да се уједине сви делови српског народа и тек тако уђу у заједничку државу. Томић није оспоравао потребу формирања заједничке југословенске државе, али је сматрао да је Србија, и са унутрашњег и са међународног становишта, далеко значајнији чинилац уједињења од Народног вијећа СХС, нарочито с обзиром на углед који

је стекла током Првог светског рата и чињеницу да је међународно призната. Радикалски првак је инсистирао „да се ми прво ујединимо и обележимо што је наше, па онда баш можемо и правити заједничку државу”. „Југословенску варијанту” приписивао је идејама дела српске интелигенције у Војводини, тврдећи да је народ од ње био далеко. За војвођанске радикале, Србија је „вазда била земља снова и нада” (А. Ивић). Радикална странка имала је после уједињења водећу позицију у политичком животу Војводине, чему је у великој мери допринела њена улога у стварању заједничке државе. У марту 1919. војвођански радикали ујединили су се са Радикалном странком Србије и представљали у почетку „њено ексклузивно и најтврђе политичко језгро”. За њих је питање Војводине дефинитивно било решено прикључењем Србији, а стварање заједничке државе прихватили су „на темељу потпуне равноправности” и „без посебних покрајинских управа”. Наглашавали су да се Војводина без погодби и посебних уступака прикључила Србији, да се одрекла „себичних интереса аутономног сепаратизма и подвргла се централистичкој управи и то искључиво зато да српство подигне и учврсти”. Јаша Томић је већ у својој брошури *Крајње је време да се разумемо*, објављеној 1919. године, истицао да је најбитније поћи од тога да Срби, Хрвати и Словенци нису један народ и тек онда приступити питању државног уређења: „Ако нисмо зрели за једну државу, онда да се брајски разиђемо и то ишћо пре... Ми имамо право да склопимо засебну српску државу, браћа Хрвати и Словенци нека стварају у својој држави 19 области, пожелимо им сваку срећу, али нека нас извине... Најојаснији су они који проповедају да су Срби, Хрвати и Словенци један народ, али у ишћо време нагињу да сваки предео има своју власт и управу”. У генералној дебати о нацрту Видовданског устава, радикалски првак Љуба Јовановић каже: „Шћта да кажем за Војводину?... Госћодо, она је ишћо наша јединица уколико је у Војводину и ишћо Чарнојевићем и ишћо нећа, а и раније, иреношена одавде са јућа идеја српске државне самосталности и независности. Али, госћодо, ишћо идеја не значи самосталности према овоме јућу, она значи самосталности само према Пеићи и према Маћарима.”

Међутим, они политичари у Војводини којима је Загреб био „ближи” од Београда, готово одмах по уједињењу, нашли су се као природни савезници хрватских политичара, предвођених Хрватском сељачком странком, у борби за државноправну реконструкцију Југославије. Следећи пример Загреба, војвођански аутономисти и федералисти су већ тада настојали да отворе „војвођанско ишћање” – као израз нужности другачијег решавања положаја Војводине. Под утицајем ХСС, у тим политичким и интелектуалним круговима оживљавају концепције о самостојности и посебном статусу Војводине у југословенској држави, потенцира се разочарање у Србију, а Београд оптужује за систематску „пљачку” „пречанских” крајева. Хрватска странка је настојала да окупи и војвођанске Србе у један широки „пречански фронт”, да би пред међународном јавношћу, код које је лобирала за федерализацију Југославије, створила утисак да Србија експлоатише и угњетава чак и своје сународнике.

Осим незадовољних пореском политиком, у повизи на „београдску хегемонију” у Војводини су гласни били и делови чиновничке и друге интелигенције, који су се, у такмичењу за уносне и угледне положаје у држави, осећали потиснутим и дискриминисаним. Већ тада се чиновници из централне Србије, који су долазили у Војводину, у аутономашкој штампи јавно називају „куферашима” и „олошем”. Проф. др Алекса Ивић оценио је тада да „хајку на Србијанце не диже човек из народа, него посланици и интелектуалци”. Академик Чедомир Попов такође сматра да је незадовољство

политичким и економским мерама Београда користила „националистичка антисрпска пропаганда, као и локалистички настројена, инфериорна или онарођена српска буржоазија и интелигенција”, која је „истицала захтеве о посебности Војводине у односу на Србију”.

Политички контекст у коме настаје аутономистички покрет у Војводини одређен је, дакле, чињеницом да су хрватске политичке странке, одмах по уједињењу, наметнуле тему државноправног преуређења Југославије као најважније унутрашњеполитичко питање, и слабљењем унитаристичке опције, коју поступно од 1922, а две године касније дефинитивно напушта Демократска странка, што ће проузроковати њен расцеп и настанак Самосталне демократске странке, односно, 1927. Сељачко-демократске коалиције између СДС Светозара Прибићевића и Хрватске сељачке странке.

„Војвођански фронт”

После доношења Загребачких пунктација којима је Сељачко-демократска коалиција, у новембру 1932, захтевала федералистичко преуређење државе, присталице Самосталне демократске странке у Војводини, Демократске странке, ХСС и једна мања група радикала, окупљена око Јоце Лалошевића, усвојили су Новосадску резолуцију. Кључни став тог документа био је „Војводина Војвођанима”, односно, да „у будућем уређењу државе Војводина са Сремом за себе изражи исти положај који ће имати остале покрајине”.

Полазећи од тезе да „војвођанско питање постоји исто као и хрватско”, ови војвођански политичари, у тесном садејству са вођством Хрватске сељачке странке, тражили су за Војводину „дискретно исти положај који Хрватска изражи за себе”. У јулу 1935. године, у Новом Саду је основан „Војвођански фронт”, у чијем ће програму писати да ће се „држава уредити на федеративној основи. Једна од федералних јединица има биће Војводина (Банат, Бачка и Барања са Сремом)”.

Мада је замишљен као покрет који ће окупити све Војво-

ђане на платформи борбе против „србијанске хегемоније”, Војвођански фронт никада није постао релевантна политичка снага у покрајини. Са једне стране, због изразито хетерогеног политичког састава (припадници СДС, радикала, демократа, ХСС, левих земљорадника, Војвођанске народне странке Блашка Рајића), као и због чињенице да је овај покрет окупљао углавном средње и крупне поседнике, „економски стабилне” чиновнике, као и део српске интелигенције око Матице српске. Овако сужена социјална структура редуковала је његове политичке домете и објективно чинила неуверљивим економско-социјална залагања за аграрну реформу и протесте против „љачке”. Драгољуб Јовановић, вођа „левих” земљорадника, забележио је у својим мемоарима да сељаци у Војводини нису хтели да чују за „пречански фронт” и да су га сматрали „господском измишљотином”. Јовановић наводи своју изјаву Душану Бошковићу да „ми немамо ништа против једне аутономије за Војводину, али она не треба да се осваја клеветашањем свих Србијанаца из целе Србије”.

О маргиналном политичком утицају Војвођанског фронта посведочили су резултати избора 1936. и 1938. године, на којима је владина листа убедљиво победила у Војводини и целој Дунавској бановини.

„Отперен у високој мери „покрајинским шовинизмом”, Фронт је надувавао проблеме експлоатисаности Војводине и пренаглашавао њене специфичности, запустљајући и занемарујући српске националне интересе у овој покрајини”. Искључивост захтева да све функције у покрајини („од бана до бележника”) могу обављати само Војвођани, нетрпеливост којом су одисале критике на рачун „Србијанаца”, и нарочито изједначавање хрватског и „војвођанског” питања, давали су „пункташки” тон захтевима Фронта. То их је свакако чинило мање привлачним у очима војвођанских паора, који су још били „у традицији српског духа и још живаво бранили народност и веру и у односу према Мађарима и у односу према Хрватима”.

Комунисти и Војводина

Вишедеценијски спор о уставноправном уређењу међу грађанским политичким партијама у Краљевини, разрешила је Комунистичка партија Југославије. По завршетку рата, 1. септембра 1945. године, усвојен је Закон о установљењу и устројству Аутономне покрајине Војводине. Југословенски комунисти су се, по оснивању КПЈ 1919. године, залагали за национални унитаризам и, чак, што бржу централизацију, а против „племенских партикуларизама“. Међутим, политика КПЈ о националном питању врло брзо, гвозденом дисциплином, у Трећој интернационали бива условљена спољнополитичким интересима Совјетског Савеза. Коминтерна је настојала да искористи националне тензије у Југославији, пре свега незадовољство Хрвата, за разбијање Југославије и тако смањи опасност, која је, према Стаљиновој процени, претила првој земљи социјализма од француског и британског империјализма.

Пети конгрес Коминтерне, 1924. године, формализовао је одлуку о потреби разбијања југословенске државе и наметнуо југословенским комунистима обавезу да се боре против српског национализма, подржавајући национализме свих других народа у Краљевини, у циљу остварења њиховог права на самоопредељење и отцепљење. Већ је Трећи конгрес КПЈ 1926. закључио да су и „пречански Срби такође национално угњетени“, што према претходној логици омогућава Војводини да се самоопредели, а мађарској мањини на њеној територији и да се отцепи.

Већина аутора се слаже да су овакви ставови Коминтерне проистекли из настојања да се придобију и преузму присталице ХСС на истој идеји разбијања Југославије, односно, како је објаснио један високи комунистички функционер (Р. Чолаковић) да се „надлицитира вођство ХСС“. Одлуке Пе-

тог конгреса доводе се у везу и са боравком Стјепана Радића у Москви 1924. године и његовим приступањем Сељачкој интернационали. Та „идеја лицитирања у радикализму националне борбе на ријечима“ заиста је уочљива у реторници комуниста који понављају оцене ХСС о „угњетачкој српској нацији“, о угроженом „пречанском сељаштву“, Србима и Србијанцима, и „историјским покрајинама“ које живе „нарочитим политичким животом“ и чије се територије поклапају са „националним границама“. То су, према одлукама Трећег конгреса КПЈ: Србија, Црна Гора, Македонија, Словенија, Хрватска, Босна и Херцеговина и први пут званично – Војводина. По директивама Коминтерне, КП Југославије је на Четвртм конгресу 1928. године дефинитивно прихватила став о борби за формирање независних држава на подручју Краљевине Југославије. Комунистима у Војводини упућена је директива да подрже странку војвођанских Мађара, у којој је КПЈ видела свог природног савезника (као усталом и у усташком покрету, ВМРО, Косовском комитету и другим сепаратистичким организацијама).

Средином 30-тих година, долази до заокрета у политици Коминтерне, јер се Совјетски Савез преоријентише на план сарадње са западним силама и улази у Друштво народа, склапа уговор са Француском, Великом Британијом и Чехословачком. Нову спољнополитичку оријентацију Коминтерна је на идеолошком плану формулисала као политику народног фронта, која је подразумевала сарадњу са свим политичким снагама у борби против фашизма. Напуштена је обавеза разбијања Југославије, а заступа се концепт федеративне државе у којој „сви народи морају бити равноправни или добити широку аутономију“. Федеративна организација Југославије прецизно је изложена у једном писму из 1936. године, у коме се први пут Војводина помиње као једна од седам федералних јединица. У том писму се, између осталог,

констатује да се „становиште левичара (о државном уређењу) поклапа са становиштем Сељачко-демократске коалиције”.

На платформи Народног фронта комунисти ће у Војводини 1935. године остварити сарадњу са Војвођанским фронтом, прихватајући и његову аргументацију и реторику, па ће у изборној кампањи комунистички активисти наступати са паролом „Војводина Војвођанима”. КПЈ је, како се наводи, „без резерве подржала покрет за аутономију Војводине, као корак напред ка пуном националном ослобођењу...” У годинама мобилизације маса пред Други светски рат, КПЈ ће, опет на препоруку Коминтерне, нешто ублажити децидиране захтеве за федеративни статус Војводине и других области, а неће помињати ни аутономију. И у првим годинама рата КП ће испољити сличну „разумљиву опрезност”, настојећи да придобије за борбу и националне мањине. Међутим, 1942. партијски кадрови у Војводини траже обнову Покрајинског комитета и формирање покрајинских органа народне власти, а годину дана касније обновљени ПК тражи поново да се у Војводини оформи Антифашистичко веће, како би и Војводина постала „као остале наше покрајине”. Чињеница да Војводина није ни поменута у Одлуци АВНОЈ-а о изградњи Југославије на федеративном принципу указивала је на једну другу врсту опрезности, везану за српско-хрватске неспоразуме око Војводине, које ЦК није желео да потенцира прејудуцирањем њеног послератног статуса. А ти неспоразуми били су уочљиви у реакцији ПК за Војводину на својатање Срема од стране хрватског централног комитета '43, мада свакако није без значаја чињеница да је према Титовој директиви (јануар '42) партизански покрет у Срему потпадао под надлежност хрватског Главног штаба. Та директива је, после поменуте реакције ПКВ, ипак измењена, па је Срем „пренет” у надлежност Војводине, заједно са линијом Вуковар-Винковци-Жупања. Тито је у марту 1944. разјаснио да ће Војводина добити „најширу аутономију” у оквиру једне од федералних јединица, а дефинитивна одлука донета је после изјашњавања Седме покрајинске конференције у априлу 1945, односно Скупштине изасланика народа Војводине, четири месеца касније, о „укључивању аутономне Војводине у федералну Србију”. У мају 1945. Главни народноослободилачки одбор Војводине „уступио” је Барању Хрватској, а дефинитивним разграничењем Хрватској су припали и вуковарски, винковачки и жупански срезови. Аутономија Војводине у Србији успостављена је 1. септембра 1945. године, Законом о „установљењу и устројству АПВ”.

У наредних четрдесетак година, Тито и Партија су се својски трудили да од Војводине направе државу и на крају, богата, и успели. Уставом из 1974. године завршен је процес претварања покрајина у федералне јединице, па је војвођанска аутономија постала „конститутивни елемент федерализма”. По овом уставном концепту, јединственом у светској правној и државној пракси, Нови Сад је могао да утиче на развојну политику Поморавља, али Београд није имао надлежност у питањима развоја Бачке или Срема. С друге стране, Устав Србије није могао бити промењен без сагласности покрајинских скупштина. „Тако је Србија декларативно била држава, а фактички није, док су покрајине то биле фактички, мада не и декларативно.” Односи између „уже” Србије и њених покрајина имали су, практично гледано, карактер међудржавних, па су, на пример, Србија, Војводина и Косово и Метохија 1988. потписали Споразум о научној сарадњи. Кроз „самоуправну” фразеологију, којом је правдано ово деструктивно и антидржавно решење, провејавали су и наговештаји формирања војвођанске нације, чији су корени пронађени (опет) у Хабзбуршкој монархији: „Бројни

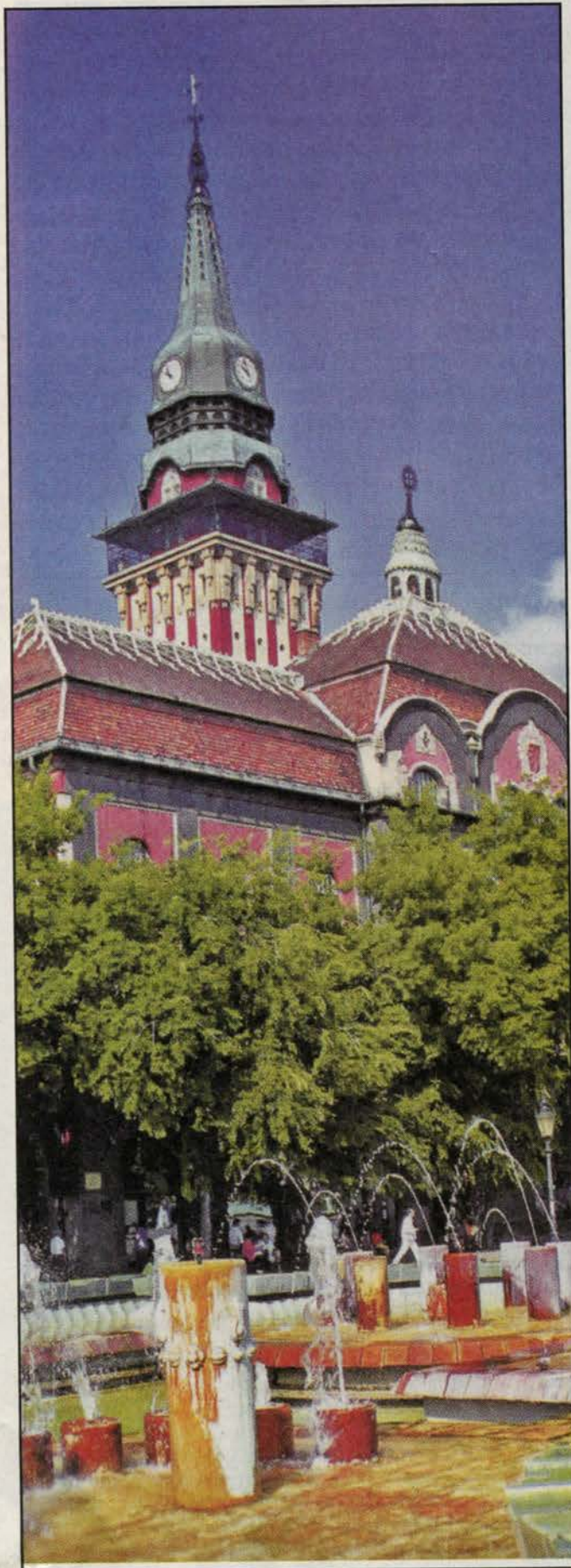

су облици и садржаји економске, националне, правне и политичке, културне и духовне индивидуалности и посебности идентитета Војводине”, писале су партијске апологете почетком 80-тих. Како је изгледао живот у Војводини под аутономашком антисрпском бирократијом до почетка 90-тих, најбоље знају они који су тада у покрајини живели и на то не треба трошити превише речи. Али – не треба ни заборавити.

Зашто је важно подсетити се настанка и развоја идеје аутономије? Између осталог и зато што нам, ових дана, са билборда на новосадским улицама, Лига поново поручује, вулгарно и сасвим неевропски, да Војводина није „крава мазара”. (За оволико деценија, аутономаши нису успели да смисле ништа боље од ове неспретне метафоре, која је, иначе, први пут објављена у радикалској „Застави”, 1919, у суштински другачијем контексту). Важно је и зато, да би препознали намере скривене иза демагошких обећања о „бољем животу” и „нашим новцима у нашем џепу”, јер та обећања долазе од оних који су за осам година власти у покрајини успели да напуне само сопствене џепове. Зато што треба да разумеју и они који још нису: Војводина је државно и национално питање од прворазредног значаја и нико нема право да се, по ко зна који пут, игра суверенитетом и интегритетом Србије, као што то чини покрајинска администрација.

За ту администрацију, којом од 2000. године мање-више „управљају” аутономаши, сврстани у неколико колона, под различитим заставама, али са истим циљем, свесрдно потпомогнути креаторима распада Југославије и независности Косова и Метохије, Војводина је све – само не Србија. Одушевљено наглашавају да је Војводина „европски регион”, али да је и (или – пре свега) део Србије, ретко и само кад морају. Поносе се тиме да имају „пријатеље” свуда у свету, али у Београду углавном виде „непријатеља”. Дочекују своје иностране менторе без државне заставе и отварају изложбе са сликама убице Срба, али у свему националном, српском, виде зло и опасност. Једва чекају да се интегришу у Европску унију, али би, успут, и да дезинтегришу Србију. Страшно се наљуते кад их неко назове сепаратистима, али отворено заговарају уставна решења из 1974, по којима је Војводина била држава у држави. На сајту Лиге социјалдемократа Вој-

водине и дан-данас се може наћи програмски документ ове странке из 1999. године, под називом „Војводина република“, у коме се заговара и образлаже стварање „федералне јединице Војводине“. Једна од контроверзи аутономашке политике, која истовремено указује на њену недобронамерност, јесте и отпор при самом помену идеје да би кудикамо природнија и сврсисходнија била, на пример, аутономија Баната, Бачке и Срема. Жестоки заговорници федерализације Србије одбијају сваку помисао да би, рецимо, ове три области могле имати изврстан степен самоуправе и самосталније располагати својим добрима и грчевито бране „целовитост“ Војводине.

Док се у Србији води борба за Косово и Метохију, из аутономашких редова стижу поруке да се треба помирити са противправним проглашењем независности јужне покрајине и наговештавају се нови захтеви. Уочи 17. фебруара, Ненад Чанак каже: „Након решавања статуса Косова, недостајаће један одговор. Односно, како може од осам федералних јединица бивше Југославије да постоји седам одговора. Један одговор недостаје, а то је Војводина.“

Од ове изјаве, опасне и деструктивне, није се оградио нико од коалиционих партнера ЛСВ у Војводини. Није се оградила ни Демократска странка, која се, наводно, залаже за државну целовитост и одбрану Косова и Метохије и чији се актуелни лидер, тренутно на функцији шефа државе, заклео да ће „свим снагама“ бранити те циљеве. Изјаве, попут Чанкове, савршено се уклапају у контекст порука које смо својевремено имали прилику да чујемо од немачког амбасадора Џобела или Дорис Пак, упорног лобисте за аутономашке циљеве у европским институцијама. Уосталом, у више докумената, усвојених у Европском парламенту и Савету Европе последњих година, процес приближавања Србије Европској унији условљен је и „понашањем српске владе према Војводини“. То је податак који се у нашој јавности систематски прећуткује и маргинализује.

Политика државе Србије у Војводини мора бити промишљена и одговорна – и према грађанима и према држави. Такву политику могу водити само они који не деле људе према вери и нацији, нити према месту рођења, обичајима или дијалекту. Они који су свесни и историјске и актуелне улоге и значаја овог дела Србије. Они који воле Нови Сад више од било ког другог града на планети, али којима је главни град – Београд. А како ће изгледати Војводина, али и Србија наредних година – одлука је која, ипак, пресудно припада грађанима.

Уставноправни положај Аутономне покрајине Војводине

Пише: проф. др Милијан Поповић

Аутономна покрајина Војводина је аутономна територијална заједница основана Уставом, у којој грађани остварују право на покрајинску аутономију.

Органи Аутономне покрајине Војводине уређују питања од покрајинског значаја, а сва остала питања су у надлежности јединица локалне самоуправе и Републике Србије.

Српска радикална странка се залаже за остварење и афирмацију уставног модела Војводине као аутономне покрајине. *Пројекат* предлога је да се Аутономној покрајини Војводини:

1. да законодавна, извршна и делимично судска власт;
2. да се уведе нова функција – председник Аутономне покрајине Војводине;
3. да скупштина Аутономне покрајине Војводине има дводомну структуру, при чему би други дом био дом представника српског народа и представника националних мањина;
4. да се уведе територијална аутономија за припаднике мађарске националне мањине;
5. да се уведе персонална аутономија за припаднике мађарске националне мањине.

Оваквим предлозима Демократска странка, Лига социјалдемократа Војводине, Либерално-демократска партија, Г 17+ и странке националних мањина руше уставни поредак Републике Србије и свесно или несвесно изазивају косовизацију Војводине.

У оквиру постојећег уставног модела Аутономне покрајине Војводине, Српска радикална странка ће се залагати за промену Статута Аутономне покрајине Војводине, Одлуке

о избору посланика у Скупштини Аутономне покрајине Војводине и појединих одлука Извршног већа како би се:

1. смањило број посланика у Скупштини Аутономне Покрајине Војводине са 120 на 100 посланика.

(Република Србија која има приближно 7,500.000. становника, има 250 народних посланика, а Аутономна покрајина Војводина са приближно 2,000.000. становника не би требало да има више од 100 посланика);

2. покрајински органи управе и администрација свели на једну трећину од постојећег броја, чиме би се постигле значајне уштеде буџетских средстава.

(Покрајински органи управе и администрација треба да се претворе у ефикасан и рационалан сервис грађана Војводине, како би се у корену сасекли већ видљиви знаци њихове бирократије);

3. неопходна је измена изборног система за избор посланика у Скупштини Аутономне покрајине Војводине. Уместо досадашњег хибридног (за половину посланика већинског, а за другу половину пропорционалног) система, треба увести пропорционални систем за избор посланика, какав иначе постоји на нивоу јединица локалне самоуправе и Републике Србије.

4. Скупштина Аутономне покрајине Војводине би требало својом одлуком да пренесе низ послова из своје надлежности на органе локалне самоуправе.

То су они послови који се могу благовремено и ефикасно обавити на нижим нивоима територијалне организације.

Грађани имају право на децентрализовану државу, а пренос наведених послова би ојачао јединице локалне самоуправе.

На тај начин би власт била још више приближена грађанима, а то је идеал сваке демократске државе.

За Војводину као сложну и солидарну заједницу свих њених грађана

Према попису становништва из 2002. године, у Србији, без Косова и Метохије, живи 1.135.393 припадника националних мањина. Највећи број националних мањина живи у Аутономној покрајини Војводини – Мађари (290.207), Хрвати (56.645), Словаци (56.637), Румуни (30.419), Роми (29.057), Буњевци (19.766), Русини (15.626), Македонци (11.785), Украјинци (4.635), Немци (3.154), Чеси (1.648) и други.

Управо зато Српска радикална странка сматра положај националних мањина једним од најважнијих питања за развој и добробит покрајине и свих њених грађана. Ми се залажемо за суштински, а не декларативни приступ решавању свих проблема који се јављају у животу мањинских заједница и отежавају њихову квалитетну интеграцију и афирмацију у друштву.

Да бисмо то постигли, морамо, за почетак, разумети њихове проблеме, упознати се са њиховим свакодневним животом, жељама, надама, стрепњама. Да бисмо их разумели, морамо их познавати. Положај припадника националне мањине не сме зависити од бирократске самовоље или политичких калкулација, којима се обично прибегава уочи избора. Зато је наша идеја да се у свакој општини у Војводини отвори Канцеларија за питања националних мањина. Тако би ови наши грађани имали прилику и могућност да, без политичких посредника, изнесу своје проблеме или сугестије, затраже помоћ, укажу на проблеме који тиште њих појединачно или заједницу у којој живе. У свакој канцеларији био би запослен координатор, са циљем да прати и анализира стање мањинских права на одређеном подручју, прикупља информације о евентуалним проблемима у остваривању тих права, сарађује са органима локалне самоуправе и извештава њих, као и покрајинску администрацију, о уоченим проблемима и мерама за њихово решавање. Полазећи од економских, социјалних, културних и других специфичности сваке општине, координатори би анализирали праксу остваривања мањинских права у области образовања, културе, информисања, службене употребе језика и писма, оснивања друштвених организација и удружења грађана, припадника националних мањина. Канцеларија би сарађивала са националним саветима у Војводини и пружала финансијску помоћ активностима тих организација и удружења.

Српска радикална странка сматра да посебну пажњу треба посветити ромској националној мањини, јер је она данас економски, социјално и културно најугроженија етничка заједница у Србији. Зато наш пројекат предвиђа отварање посебне канцеларије за питања Рома, која би бринула о стратешким циљевима као што су: образовање, запошљавање, здравствена заштита, решавање стамбених проблема. Ци-

љеви стратегије образовања Рома су масовно и континуирано укључивање ромске деце у процес образовања на свим нивоима, уз свесрдну активност и бригу целе заједнице да им се омогући квалитетно образовање на свим нивоима, али и равноправност и уважавање њиховог идентитета, заштита од сваке дискриминације, почев од вербалне. То подразумева сарадњу са локалном заједницом, наставним особљем, родитељима, друштвеним и културним институцијама и удружењима.

Образовање Рома омогућило би им лакше запошљавање и интеграцију у све друштвене токове. То би прекинуло „зачарани круг“ у коме се деценијама креће ова заједница, која је сиромашна зато јер је необразована, и обратно, а свакако би утицало и на побољшање њиховог здравственог стања, које је далеко испод просека у Србији.

Националне мањине су вековима живеле заједно са српским народом и заједно са њим пролазиле кроз тешка историјска искушења. И данас, у Војводини заједно делимо добро и зло, успехе и недаће, кризе и победе.

Српска радикална странка нуди слогу, сарадњу и солидарност свим грађанима, без обзира на веру и нацију, у интересу бољег живота, привредног развоја, политичке стабилности и напретка наше заједничке државе Србије.

Р. В. С.

План развоја привреде у Војводини за период 2008–2012. године

Победа Српске радикалне странке – гарант привредног развоја Војводине

Пише: мр Јоргованка Табаковић

Много је напора уложено да се одбрани унапред задата теза како Србија експлоатише Војводину и како је то одувек чинила. Ту тезу заступају они који у Војводини владају и бесомучно троше средства њених грађана, они који су у свему подељени, сем у решености да на власти остану што дуже и по сваку цену. Сећања на „бољу прошлост“, која се у свести многих грађана везује за последње године комунизма и период после Устава из 1974, свесно се негује као подршка аутономаштву. Прича о аутономији која се по потреби сужава и шири, од културне аутономије па до фактичке независности, прикривена паролом „аутономија – да, државност – не“, има границе које се, по правилу, поклапају са непосредним личним и политичким интересима оних који врше власт. При том, осећај припадности држави се отупљује промовисањем једне недеklarисане, али делотворне тезе да Србија спречава или успорава економски развој Војводине.

Према слову важећег републичког Устава, Аутономна покрајина Војводина, у складу са законом, уређује питања од покрајинског значаја у области:

1. просторног планирања и развоја;
2. пољопривреде, водопривреде, шумарства, лова, риболова, туризма, угоститељства, бања и лечилишта, заштите животне средине, индустрије и занатства, друмског, речног и железничког саобраћаја и уређивања путева, приређивања сајмова и других привредних манифестација;
3. просвете, спорта, културе, здравствене и социјалне заштите и јавног информисања на покрајинском нивоу.

АПВ, у складу са Уставом и својим статутом, уређује надлежност, избор, организацију и рад органа и служби које оснива.

АПВ управља покрајинском имовином на начин предвиђен законом.

АПВ се стара о остваривању људских и мањинских права, у складу са законом.

АПВ, у складу са Уставом и законом, има изворне приходе, обезбеђује средства јединицама локалне самоуправе за обављање поверених послова, доноси свој буџет и завршни рачун.

АПВ има изворне приходе којима финансира своје надлежности.

Врсте и висина изворних прихода АПВ одређују се законом. Законом се одређује учешће АПВ у делу прихода Републике Србије.

Буџет Војводине износи најмање 7 одсто у односу на буџет Републике Србије, с тим што се три седмине од буџета АПВ користи за финансирање капиталних расхода.

Аутономна покрајина Војводина, као аутономна територијална заједница дефинисана Уставом, у којој грађани остварују право на покрајинску аутономију, треба да омогући (и) спровођење интереса државе Србије на чијем се подручју налази.

Српска радикална странка сматра да је неопходно, у економској области, дефинисати циљеве буџетске политике, одредити приоритетне секторе и преиспитати начин функционисања фондова. Основни циљ буџетске политике мора бити смањење незапослености, уз одржив привредни раст и побољшање стандарда становништва.

Стратешки сектори који морају бити предмет посебних подстицаја у покрајини су:

пољопривреда, туризам (посебно бањски и здравствени), мала и средња предузећа чији ће развој допринети продуктивном запошљавању, и слободне царинске зоне.

Фондови морају бити у служби тих циљева, уз максималну доступност средстава свим корисницима за профитабилне пројекте и унапред дефинисану контролу трошења.

Војводина мора бити отворена за стране директне инвестиције које долазе и са Запада, али и Истока, посебно из Руске Федерације, без примене перфидних бирократских метода којима се поједини инвеститори дисквалификују као непожељни.

Потребно је искористити све предности Трговинског споразума са Русијом и привредама даљих региона (Источна Европа, Индија, Јужна Америка, Африка), чије привредне структуре показују виши ниво комплементарности, а нижи ниво конкурентности према нашој привреди. Треба схватити да наша шанса није у ширењу трговине унутар региона, у коме свака земља све агресивније штити сопствено тржиште од суседа због међусобне конкуренције и то разним нецаринским баријерама.

У оквиру постојећег уставног модела АПВ, Српска радикална странка ће се залагати да решења у Статуту која се односе на избор, организацију и рад органа и служби које оснива АПВ омогуће ефикасније и јефтиније извршавање

надлежности. То је могуће постићи укидањем значајног броја институција, агенција и организација, паралелних са секретаријатима, чије се надлежности међусобно преклапају, али се сви налазе на списку буџетских потрошача. (Војвођанска агенција за привлачења инвестиција – ВИП фонд, програми – фондови за промоцију извоза итд ...)

Приоритетни сектори

Није довољно дефинисати пољопривреду као приоритетан сектор. Потребно је решити нагомилане проблеме који су последица нефункционалних мера власти које су од 2000. значајно заостриле многе проблеме у сектору пољопривреде: деаграризацију, уситњене поседе, неподстицајан систем субвенционирања пољопривредне производње, успорено испуњавање међународних стандарда. Наш програм у пољопривреди предвиђа: обнављање запуштених иригационих система, повећање броја пољопривредних машина, увођење нове механизације и технолошких линија, као и повећање броја и осавремењавање пластеника и стакленика; интензивирање коришћења ђубрива, поготово органског; селекционирање и увођење нових сорти воћа и поврћа; заштита трговачког имена, знака и географског порекла; доношење новог Закона о заштити конкуренције ради спречавања монополског/олигополског понашања; хитно формирање домаће банке за развој пољопривреде – трансформирање Фонда. Такође је потребно дефинисати: 1) производе за којима постоји тражња на светским тржиштима и адекватно субвенционирање њихове производње; 2) значајно смањење трошкова производње, повећање продуктивности и количина расположивих за извоз у редовној динамици; 3) постизање међународно конкурентне производње.

У стратешке секторе који могу допринети привредном развоју и смањењу незапослености уграјемо и туризам, са посебним нагласком на бањском туризму. Предности развоја бањског туризма, како традиционалног тако и Well-being леже у: 1) традицији бањског одмора и лечења; 2) лековитим природним и здравственим факторима; 3) домаћим високообразованим стручњацима за традиционалне методе лечења и рехабилитацију; 4) природним и антропогеним вредностима у оквиру бања и климатских места (нпр. здрава храна, манастири Фрушке горе и други споменици културе, шуме, реке итд...); 5) одличном географском положају; 6) ниским ценама у односу на светске цене.

Српска радикална странка се залаже за редефинисање улоге малих и средњих предузећа. Раст и развој овог сектора ће подстаћи продуктивно и активно запошљавање и самозапошљавање, а посебно пружити могућност за запошљавање особа са релативно ниском квалификацијом и прилично ограниченим шансама за проналажење новог посла. Развој предузетништва и самозапошљавања је најефикасније оруђе у преласку са социјалне помоћи за развојну помоћ.

У креирању и примени политике подстицања оснивања нових МСП, водећу улогу мора имати држава у сарадњи са представницима синдиката, уније послодаваца и представника приватног сектора. Фактори који утичу на подстицање развоја МСП су: 1) утицај породице као језгра развоја породичних предузећа; 2) структурни фактор; 3) стопа приватизације; 4) преструктурирање банкарског система и развој тржишта капитала; 5) државна политика која утиче на развој МСП (финансијска политика, фискална политика, кредитна политика).

СРС предлаже и повезивање мале привреде и великих предузећа.

Слободне царинске зоне

Слободне царинске зоне у Србији су једна од могућности за извозно оријентисане стране директне инвестиције. Налазе се на саобраћајним чвориштима и дуж наших пловних река, инфраструктурно су боље опремљене од остатка територије. У слободним царинским зонама могу производити домаће фирме чија је производња првенствено намењена извозу. Домаће фирме лоциране у овим зонама ће имати повлашћен третман и на известан начин субвенционирање извоза у односу на остатак привреде. Производња у зони омогућује већу ценовну конкурентност пошто је растеређена трошкова царинских и пореских дажбина (нпр. за предузеће из металског комплекса у којем су профитне стопе врло ниске). Како су наши извозници ценовно неконкурентни, пословање у зонама за њих је начин да ојачају своју ценовну конкурентност. Показало се да сама либерализација, како спољне трговине тако и страних директних инвестиција, кроз правну регулативу и либерално законодавство не може да допринесе већем приливу директних инвестиција или знатнијем приливу извоза. И поред квалитетне и јефтине радне снаге, релативно развијене инфраструктуре и значајне сировинске базе, нису постигнути резултати јер нису створени услови за продају. Наше тржиште је мало за транснационалне компаније које би да производе локално, а да продају глобално. Производи који се производе у компанијама страног инвеститора на нашој територији носе ознаку производње у нашој земљи. Овде настаје проблем приступа тржиштима. Проблем погрешно одабраних тржишта. Нису довољно искоришћене могућности чланства у регионалним економским интеграцијама и пре свега Споразум о слободној трговини са Русијом.

Слободне царинске зоне неће губити значај у ширим регионалним интеграцијама и мултилатералним институцијама, а привлачењем директних страних инвестиција и повећањем извоза могу значајно допринети повећању запослености домаће радне снаге или повећању технолошке конкурентности привреде. Приговори о могућем уласку прљавих технологија и гушења домаће производње могу се избећи координираним приступом.

Буџетска политика

Основни циљ буџетске политике у дефинисању прихода и расхода мора бити смањење незапослености, уз одржив привредни раст и побољшање стандарда становништва. Од-

ређивање избора за финансирање буџета, као и увођење права на трошење буџета, мора бити прилагођено дефинисаним циљевима. Покрајинска администрација мора бити пример јефтиног и ефикасног апарата прилагођеног уставним овлашћењима, али и снази привреде и стандарда грађана. Неопходно је прекинути праксу финансирања расхода буџета из приватизационих прихода, јер се на тај начин врши дезинвестирање. Строго прописани и контролисани начин трошења буџетских средстава треба да важи за сваког корисника буџетских средстава, јавно предузеће, установу, државни орган на покрајинском нивоу или нивоу локалне самоуправе, у делу проверених послова и пренетих средстава за те намене. Не може се говорити о јавности рада и одговорном вршењу власти, а да информације о токовима новца, као и приступ средствима, имају привилеговане групе које на основу њих, а у спречи са покрајинском администрацијом, стичу огромне профите.

Фондови

Држава има право да одреди приоритетне гране и делатности, али се не може неспорним циљевима прикрити начин њихове реализације који је скуп, неефикасан и обавља се уз корупцију политичким утицајима и без неопходне контроле располагања средствима. Фонд за развој има неспорне циљеве подстицања развоја привреде и пољопривреде, оснивања и развоја малих и средњих предузећа, и развој предузетништва, запошљавања, извоза и равномерног регионалног развоја. Послује на економским принципима као прокламованом начину функционисања. Али, без доказа о својој профитабилности и подношења рачуна о постизању циљева. Извештај о раду Извршног већа АПВ 2004-2007. нуди пуно речи и слика, табела, али не и извештај о степену наплативости. Послује као државна банка, али не и у делу одговорности у употреби средстава и подношењу извештаја оснивачу. Гаранцијски фонд Војводине има исте циљне групе као и Фонд за развој, а основан је са задатком да олакша приступ финансијском тржишту корисницима кредита, кроз издавање гаранција банкама, као средства обезбеђења уредног враћања банкарских кредита. Профитан или непрофитан принцип, по којим критеријумима и за кога? Располаже средствима од 640 милиона динара добијених из буџета и приватизационих прихода. Не постоји критеријум за процену ефеката овакве употребе средстава из буџета. Које су цене кредита биле за кориснике и намене које је Фонд покривао гаранцијама? Које су уштеде од редовних услова до бенефицираних? У периоду 2004-2007. ниједна гаранција није пала на терет средстава Фонда, што значи да су извршили квалитетну оцену кредитне способности. О рочности гаранције нема података.

Шта то Фонд нуди банкама, а да претходно већ није обезбеђено од корисника (хипотека, меница...) за случај регреса? Колико то посредништво заиста кошта и има ли економско оправдање за грађане који пуне буџет?

Покрајински фонд за развој пољопривреде формиран је као непрофитабилна организација чији је извор финансирања буџет АП Војводине, средства од донација, помоћ домаћих и страних физичких и правних лица, средства међународних финансијских организација, односно појединих земаља за реализацију регионалних програма развоја пољопривреде. Кредитне линије овог фонда амортизују недовољну и још увек скупу кредитну понуду пословних банака.

Пројекат Дунав – Црно море

Пловни пут Дунава кроз Србију, на траси коридора 7, представља неискоришћену шансу за развој привреде Србије.

Дунав је после Волге највећа пловна река у Европи. Његов слив захвата једну десетину европског континента, повезујући 10 земаља, односно 500 милиона људи. Дунав је најмоћнија артерија економске сарадње између Истока и Запада. Дунавски коридор 7, на потезу од 600 км најбољег пловног пута кроз Србију, треба да обухвати 11 лука. (Београд, Панчево, Нови Сад, Апатин, Бачка Паланка, Ковин, Сремска Митровица, Сента, Смедерево, Прахово, Костолац). Ове пројекте би финансирале европске међународне финансијске организације, уз коришћење концесија, концорцијумима приватних јавних партнера и делимично, финансирањем из буџета Србије.

Осим тога, Дунав је саобраћајница којом се север Европе најлакше повезује са југом континента, али и са земљама Блиског и Далеког истока, једина велика међународна река која је пловна више од 85 одсто свог тока. Будући да је за све земље кроз које протиче, Дунав изузетно важна саобраћајница, разумљив је и његов геостратешки значај. Трошкови друмског транспорта учествују у цени робе са 26 одсто, железничког са 18 одсто, а трошкови превоза реком увећавају цену само за 3-6 одсто. Како је речни саобраћај услужна делатност привреде, јасно је да је од деведесетих година, са кризом и транзицијом балканских земаља, смањиван и промет у њиховим лукама.

Економска изолација наше земље, као и слаба прилагодљивост речног саобраћаја тим условима, довела је до пада удела речног саобраћаја у допремању у луку Београд, нпр. са 45 одсто из 1989, на свега 5 одсто. Дунав је важна саобраћајница и због повезаности са Црним морем преко највеће европске луке Ротердам. Речни саобраћај је једини вид транспорта који још није довољно искоришћен, а који је због најнижих трошкова у односу на друге видове саобраћаја врло перспективан. Највећи проценат у промету робе у речном саобраћају чине пољопривредно-прехрамбени производи, производи металургије и грађевински материјали. Подстицањем развоја и унапређењем привредних делатности које су највећи корисници речног саобраћаја и имају извозне шансе, подстакла би се и бродоградња. Максимална искоришћеност Дунава и стављање у функцију лука као робно-транспортних терминала слободних зона и царина је такође значајна. Преусмеравање саобраћајних токова на реку, у Србији захтева хитно осавремењивање лука, претоварних складишта и слободних царинских зона дуж тока Дунава, за шта је потребно заинтересовати инвеститоре. Србија има 7 међународних и 4 националне луке, а нема још увек изграђен ниједан специјализовани терминал да би се могао комбиновати друмски и речни транспорт. Луке се морају специјализовати за трансгранични промет, а држава са своје стране мора створити услове за подстицај образовања кадрова везаних за пловидбу, како би се могли школовати у Србији.

Поред инвестиционих потенцијала, значајан је и туристички потенцијал Дунава и то не само рекреативни, већ и здравствени туризам (Сремска Каменица). Лука Панчево представља луку са највећим бројем пристајања бродова лакших од 5000 тона на Дунаву. Позиција општине на Дунаву и њена веза са аутопутем Е-70, чини је важном трговачком раскрсницом целе Србије. Ова лука би имала централно место у реализацији пројекта Дунав – Црно море, уз минимум техничких услова за бродове свих врста (бродови би морали имати 4-5 метара газ и 18 метара висине због мостова). Незаинтересованост Румуније за одржавање дна Дунава од пешчаних наноса-спрудова у време ниског водостаја на 371 км (Калараси – Черне воде) могуће је превазићи, јер постоји заинтересованост земаља чланица Европске уније за отварање овог пута.

План развоја пољопривреде у Војводини за период 2008–2012. године

Војводина произвођач здраве и квалитетне хране

Пише: проф. др Зоран Машић

Почетком 21. века, ограниченост природних ресурса појавила се као глобални проблем, па је рационално управљање ресурсима императив сваке државе. Храна и сировине од којих се она добија, уз енергенте, имају примат у националним економијама свих земаља. Како и на који начин ће се искористити ти ресурси, у великој мери ће одредити даљи развој сваке земље. Србија има ту предност да на основу својих сировинских потенцијала у пољопривреди може да подмири у потпуности домаће потребе и да буде значајан извозник квалитетних пољопривредних производа на светско тржиште. Пољопривреда треба да обезбеди прехранбену сигурност земље и стабилност у снабдевању основним пољопривредним производима, мора бити у функцији заштите стандарда потрошача кроз одржавање стабилних цена и обезбеђења здравствене исправности пољопривредних производа и омогућити остварење дохотка пољопривредним произвођачима.

У нашој земљи већ годинама не постоји дугорочна, конзистентна, континуирана и јасно дефинисана агроекономска политика која би стимулисала пораст производње и извоза. Србија има погодне услове за развој разноврсне пољопривредне производње, располаже са 5,1 милиона хектара

пољопривредне површине, од којих су 4,2 милиона обрадиве, а однос шумских и пољопривредних површина повољнији је него у многим европским земљама.

Међутим, неповољнија је структура газдинстава, ниска је продуктивност рада, неповољна старосна и квалификациона структура пољопривредних произвођача. Такође, добар део обрадивог земљишта у Војводини је угрожен неконтролисаним употребом хемијских средстава, а око 85 одсто земљишта и ерозијом ветра и воде. Имамо лош технички потенцијал у обради земљишта, механизација је застарела, мали проценат обрадивог земљишта покривен је заливним системима, смањена је потрошња минералних ђубрива. Велика је диспропорција између примарне производње и капацитета прерађивачке индустрије, који су, опет, слабо искористишени.

Несразмерно је мало учешће аграрног буџета у структури укупног буџета државе (4,5 одсто). Док у Европској унији буџетски подстицаји за пољопривреду износе око 120 евра по становнику, у Србији је тај износ шест пута мањи, односно, свега 20 евра.

Због неадекватне аграрне политике Владе и лоших климатских фактора, током јесени 2007. године код нас је засејано пшеницом око 470.000 хектара, што је најмање засејана површина у последњих 55 година и што објективно може да угрози прехранбену сигурност грађана Србије.

Шта је неопходно урадити:

Пре свега, конзистентним и дугорочним мерама аграрне политике треба обезбедити равномеран регионални развој пољопривредне производње у Војводини, као и у целој Србији. Одговарајућим мерама агроекономске и ценовне политике утицати на реструктурирање производње ка већем учешћу индустријског биља у сетвеној структури, са циљем веће производње шећера, јестивог уља и финалних производа на бази соје. Један значајан део производа прераде индустријског биља може се извести на светско тржиште, а не треба заборавити да одобрена квота преференцијалног извоза шећера у Европску унију износи 180.000 тона.

Повољним кредитима и другим подстицајним мерама треба обезбедити набавку савремених пластеника и стакленика за повртарску производњу у заштићеном простору.

Стимулисањем производње повећати број засада воћњака, садницама провереног квалитета и здравственог стања, као и чокота квалитетних сорти винове лозе. Подстицати изградњу нових савремених складишних капацитета и хладњача, који ће задовољити све захтеве тржишта.

Увести одговарајућу политику селективног кредитирања аграра, са повољним каматним стопама, које ће уважавати специфичности и спори обрт у пољопривреди.

Дугорочним кредитима, уз повољну камату и „грејс“ период кредитирања набавку пољопривредне механизације, система за наводњавање и набавку приплодне стоке.

Редефинисати политику и функцију робних резерви и политику цена пољопривредних производа.

Интензивирати развој сточарске производње побољшавањем квалитета расног састава и генетског потенцијала и унапредити здравствену заштиту животиња.

Активно спроводити мере руралног развоја и мере унапређења пољопривредне производње у Војводини. Донети програме за заштиту, коришћење и уређење пољопривредног земљишта и повећање земљишног поседа. Кредитирати или субвенционирати осигурање пољопривредне производње. Помоћи оснивању асоцијација пољопривредних про-

извођача, које ће бринути о производњи и заштити њихових интереса и бити партнери прерађивачкој индустрији и трговинским организацијама.

Сачувати нашу производњу од генетски модификованих биљних врста.

Финансијски помагати извознике, формирати препознатљиву марку производа и промовисати производе са географским пореклом.

У наредних пет година увећати аграрни буџет, тако да 2012. године буде у висини 10 одсто буџета Србије. Обезбедити директне субвенције пољопривредницима у циљу плаћања разлике између тржишних цена и цена које би произвођачима гарантовале одговарајући доходак.

У најскорије време, у Народној скупштини усвојити више важних закона из ове области – Закон о пољопривреди, Закон о безбедности хране, о заштити биља, сточарству, итд.

Програм развоја образовања у Војводини од 2008. до 2012. године

Да знање не буде привилегија богатих

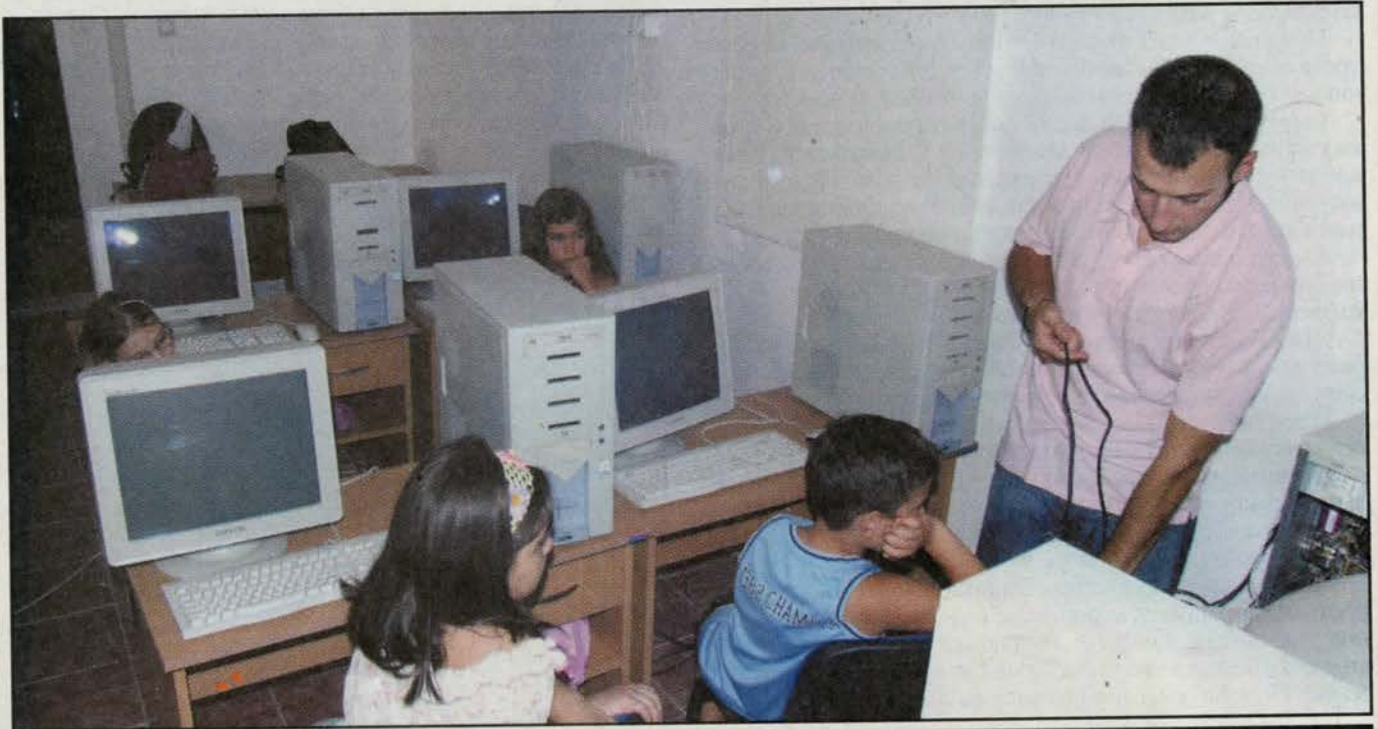
Пише: мр Александар Мартиновић

Када је реч о образовању и просвети у Војводини, Српска радикална странка залагаће се за начело које је још крајем 18. века формулисао славни српски просветитељ Доситеј Обрадовић – да тековине науке, просвете и културе морају да буду доступне свим грађанима Војводине, односно, по речима Доситеја, „да стигну до пастирских колиба”. Стицање знања и уметничких вештина не сме да буде привилегија деце богатих родитеља, као што је добрим делом данас случај, већ мора бити омогућено сваком талентованом детету и младом човеку, без обзира на имућност његову или његових родитеља. Школарине, посебно на Универзитету, морају да буду реалне, тако да буду економски подношљиве за младе људе жељне знања, као и за њихове родитеље. Образовним установама мора се обезбедити покривање трошкова и задовољавајућа примања њиховог наставничког и научног кадра, али се не сме дозволити да било ко из образовања деце у Војводини остварује екстрапрофит.

Доследна свом ставу да су сви грађани Војводине апсолутно једнаки и равноправни, Српска радикална странка залагаће се за то да се припадницима националних мањина

омогући школовање на њиховом матерњем језику, али ће истовремено инсистирати на таквој концепцији наставних програма која ће спречити гетоизацију мањинских заједница и њихово претварање у затворене и изоловане групе људи, без суштинских веза са државом у којој живе. Образовни систем у Војводини мора бити такав да Мађар, Словак, Румун или припадник неке друге националне мањине може бити успешан судија, инжењер или лекар и у Београду, Крагујевцу и Нишу, а не само у Новом Саду, Суботици или Кикинди. Не сме се дозволити да слабо познавање српског језика, као службеног језика у Војводини, онемогући припадницима националних мањина приступ радним местима и друштвеним функцијама на територији целе Србије. Из наставних програма за припаднике мањинских заједница мора да произилази дубока историјска истина – да су припадници националних мањина у свему упућени на Србе, као већински народ у Војводини, и обрнуто, те да су научне, просветне и културне традиције и једних и других међусобно прожете и нераскидиво повезане.

Наставни програми основних и средњих школа у Војводини треба да представљају сублимат вишевековних изузетно плодних и надахнутих српских научних, просветних и културних традиција на овим просторима. Они морају да буду живи доказ да су научне и културне тековине војвођан-

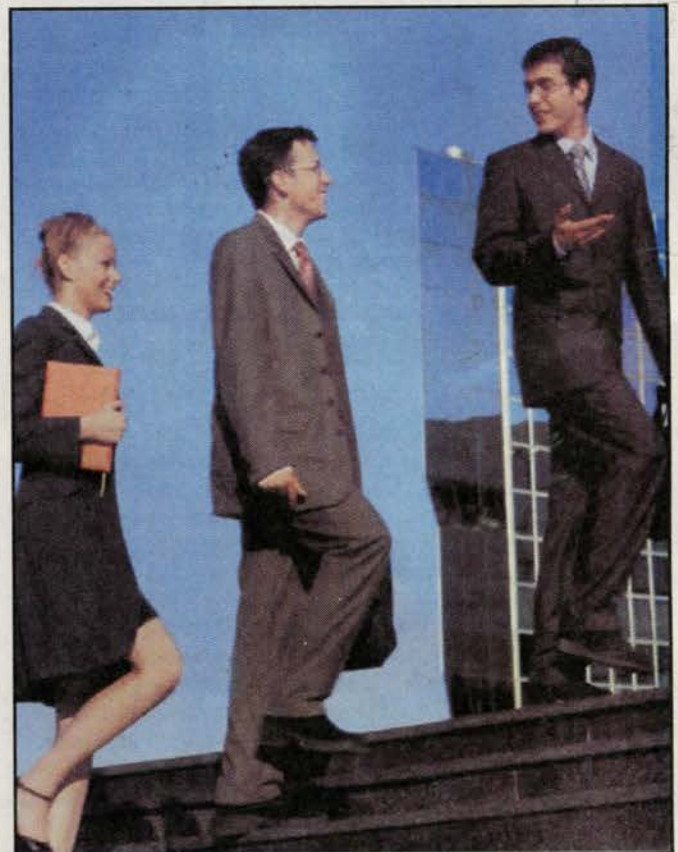

ских Срба и других житеља Војводине одавно постале део европске и светске цивилизацијске баштине. Школски календар ће српски радикали конципирати тако да он буде саображен најзначајнијим националним и верским празницима српског народа у Војводини, уз истовремено уважавање основних националних и верских манифестација припадника мањинских заједница. Директори основних и средњих школа морају бити стручни и савесни људи, посвећени образовању и васпитању младих генерација, а не луки послушници владајућих партија и слепи извршиоци политичких налога. Управо таква пракса актуелног политичког режима у Војводини довела је поједине школе до правог суноврата: кадровског, финансијског и моралног. Верна једном од својих основних циљева – моралном препороду српског друштва – Српска радикална странка залагаће се за то да се из наставничког процеса удаље сви они који свој положај у просветном систему злоупотребљавају у партијско-политичке сврхе и који на било који начин вређају национална, верска, културна и друга права својих ученика. Нарочито оштро ћемо се супротставити онима који атакују на полни интегритет ученика, јер такви поступци су дубоко неморални и нехумани. Школски надзор који врше надлежни органи АП Војводине треба да буде објективан и непристрасан, а инспектори који га спроводе стручни, савесни, непоткупљиви и предани начелу уставности и законитости.

Српска радикална странка нарочиту пажњу посветиће свеопштем развоју Универзитета у Новом Саду, који мора да буде расадник врхунских стручњака спремних да се укључе у процес политичког, економског, социјалног, културног и моралног препорода наше отаџбине. Подржаћемо све научне и уметничке пројекте унутар Универзитета који афирмишу оно најбоље чиме Војводина располаже и који имају своју практичну вредност. Свесни бројних слабости важећег

закона о високом образовању, залагаћемо се за то да режим студирања и степен оптерећења наставним обавезама студента буде уједначен између државних и приватних факултета и да сви факултети студентима пружају исти квантум знања, вештина и способности. Приликом утврђивања броја студената за упис на факултете, водићемо рачуна о стварним потребама војвођанског друштва за одређеним профилима високообразовног и стручног кадра, а посебно о чињеници да је у одређеним областима друштвеног живота евидентан дефицит факултетски образовних стручњака. Нећемо дозволити да се младим људима намећу такве финансијске обавезе током студирања које већина студената и њихових родитеља није у стању да поднесе. Пружање услуга у области универзитетског образовања не сме да буде средство за згртање новца и став Српске радикалне странке по том питању је кристално јасан: стицање факултетске дипломе јесте право, а не привилегија.

Српски радикали предано ће радити и на унапређењу ученичког и студентског стандарда у Војводини. Мрежу ученичких домова и студентских центара утврдићемо тако да највећи број ученика и студената, који за тим исказују реалну потребу, буде смештен у установе ученичког и студентског стандарда. Услови за живот и рад у овим установама морају бити највиши могући, конкурси за пријем у домове ученика и студената потпуно објективни, лишени било каквих политичких или личних момената, а начин и поступак расподеле места у домовима јаван и праведан. Регресирање превоза ученика и студената у међуградском саобраћају дефинисаћемо под што либералнијим условима, тако да ће школска и универзитетска омладина бити ослобођена бриге о томе како ће и да ли ће стићи до места у којима се одвија образовни процес. Поучени од наших славних предака, српски радикали чврсто ће се држати провереног начела да је улагање у младост улагање у будућност Војводине и у будућност Србије, наше заједничке отаџбине.

План развоја здравствене заштите Војводине од 2008. до 2012. године

Да лечење буде ДОСТУПНО СВИМА

Проблеми:

- здравствени систем не функционише на координиран и интегрисан начин;
- неадекватан метод плаћања здравствених услуга и нејасан начин финансирања здравствених установа;
- здравствена заштита није програмирана у складу са потребама, приоритетима и специфичностима, посебно локалних нивоа;
- велики број немедицинских радника и неадекватна структура здравствених радника;
- непостојање националне политике лекова и нерационална потрошња лекова.

Неразвијен је систем контроле и унапређења квалитета здравствене заштите:

- недовољна мотивација за квалитет услуга, а здравствени радници су слабо плаћени;
- постојање неформалних плаћања;
- евидентна је стагнација здравственог стања становништва, паралелно са надом друштвеног и животног стандарда.

Здравље представља једну од најзначајнијих претпоставки за квалитетан живот становништва. При доношењу документа који се односи на стратегију развоја система здравствене заштите и здравственог осигурања у Војводини, мора се поћи од чињенице да је здравље становништва покрајине од кључног интереса и да је најзначајнија претпоставка њеног убрзаног политичког и економског развоја.

„Промоција и одржавање стања доброг здравља људи, основа је за континуирани економски и друштвени развој и доприноси бољем квалитету живота и светском миру” – (Светска здравствена организација).

Стратегијом развоја треба обезбедити:

- пружање услуга свим грађанима – по принципу „здравље за све”;
- већи квалитет здравствене заштите;
- афирмацију система примарне здравствене заштите уз обезбеђење услова рада, финансијске подршке и политике стручног оспособљавања кадрова на свим нивоима;
- домови здравља морају бити интегрисани у локалну заједницу и усмерени на превентивне здравствене програме;
- продуктивност, ефикасност и организација рада се морају подићи на виши ниво;
- квалитет рада у здравству ће се унапредити бољом технолошком опремљеношћу и условима за пружање услуга;
- упућивање грађана на свесност здравствених последица сопствених одлука и њихове одговорности за здравље;
- унапређење здравствене заштите на најприхватљивији и равноправан начин за најугроженије групе, као што су жене, деца, труднице и породиље, старе особе, особе са хендикепом;

- заштита здравља запослених и безбедности и здравља на раду у смислу смањења повреда на раду, професионалних болести и болести рада;
  - побољшање квалитета услуга и развој кућног лечења, кућне неге и патронажних служби;
  - опремање и развој ургентне медицине;
  - примена савремених здравствених технологија;
  - финансијска стабилност система.
- Здравствени систем Војводине ће настојати да у процесу реформи усклађује промене сагласно Миленијумским циљевима развоја и глобалним трендовима развоја европског и светског здравства кроз:
- смањивање матерналне смртности;
  - смањивање смртности деце до пет година старости;
  - спречавање ширења ХИВ – АИДС-а, хепатитиса Б и Ц, ТБЦ и других заразних и хроничних болести;
  - заштиту права пацијената, у којој ће пацијенти имати велику одговорност за сопствено здравље;
  - акценат на здравственим проблемима код којих је сиромаштво главни узрок слабог здравља;
  - побољшање ефикасности – веће обезбеђење заштите на примарном нивоу и у кући, као и боља интеграција првог и другог нивоа здравствене заштите;
  - унапређење система плаћања здравствених услуга;
  - приватизацију у систему здравства – регулацију приватног сектора и интеграцију приватног сектора у здравствени систем;
  - рационализацију јавног здравства;
  - регистрацију лекова и медицинских средстава;
  - контролу максималних цена лекова.

План развоја заштите животне средине Војводине од 2008. до 2012. године

Сачувајмо ваздух, земљу и воду – за нас и нашу децу

Пише: др Бранислав Блажић

Заштита животне средине мора се ускладити са економским развојем, јер је само тако могуће остварити одрживи развој Војводине.

Приоритетне области:

1. Пошумљеност – шумовитост Војводине износи свега 6,7% од укупне површине. Еколошки значај зеленила огледа се у смањењу аерозагађења, побољшању микроклиме, смањењу комуналне буке, успоравању брзине удара ветрова, ублажавању екстремних температура. Треба очистити шумске површине од подраста, сувих стабала, поломљених грана и корова, затим припремити план подизања пољозащитних појасева, набавити саднице и припремити терен за њихово сађење.

2. Квалитет воде за пиће – највећи еколошки проблем Војводине, који угрожава здравље становништва. Лош квалитет испоручене воде, застарела дистрибутивна мрежа, много иницијатива, слаба реализација, недефинисана дугорочна стратегија снабдевања водом итд, све су то реални проблеми који указују на лоше стање водоснабдевања. Како је потребна хитна акција, дугорочна стратегија снабдевања водом у повезивању локалних са регионалним изворима, циљ нам је формирање месних водовода или повезивање са централним системом града у већим насељима, док у мањим насељима треба изградити јавне (ЕКО) чесме. Такође, ту је и реконструкција и доградња дистрибутивне мреже, изградња кључних објеката који недостају систему, смањење губитака у дистрибутивној мрежи и реализација потрошње.

3. Депоније комуналног отпада – одлагање отпада негативно утиче на све сегменте животне средине.

Зато је неопходно формирање Региона за управљање отпадом и изградња регионалних депонија, доношење Плана управљања отпадом у складу са законом, доношење одлука о забрани одлагања опасног отпада, план за управљање комуналним отпадом, програм затварања локалних сметлишта, санација и рекултивација градских депонија, чишћење дивљих сметлишта, набавка контејнера и возила сакупљача.

4. Квалитет ваздуха – с обзиром да је загађење ваздуха велико и да је проузроковано различитим факторима, неопходно је успоставити регистар загађивача, систем мониторинга, аутоматске станице за мониторинг квалитета ваздуха и постављање филтера за извор емисије.

5. Јавне зелене површине – неопходно је функционално и естетско одржавање постојећих зелених површина и њихова заштита од оштећења приликом коришћења. Такође, планиране спортско-рекреативне површине треба привести намени изградњом спортских садржаја, озеленети их у пејзажном стилу, а постојеће зеленило реконструисати, поспешити састав аутохтоне вегетације, уз садњу декоративних врста лишћара и четинара.

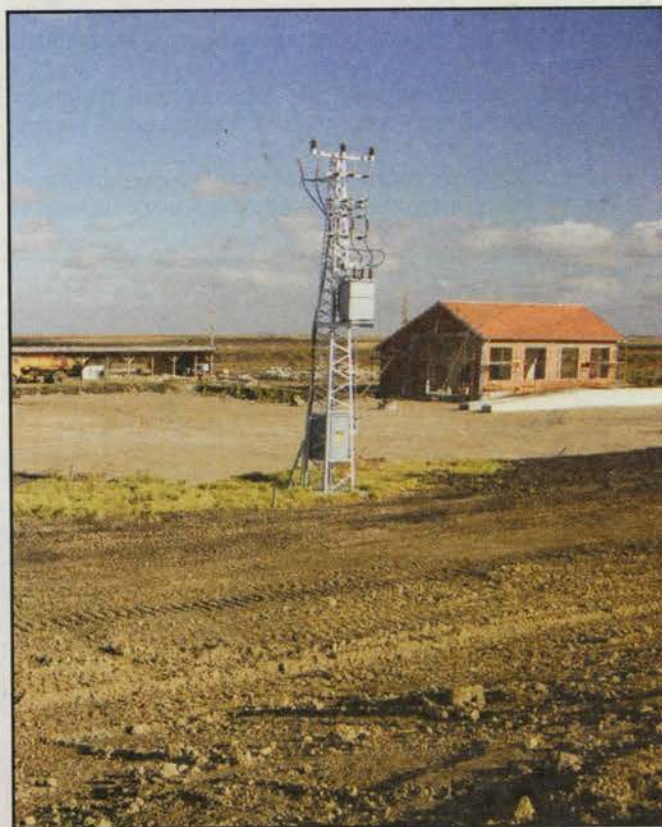
6. Амброзија – коров који је најраспрострањенији на запуштеним теренима, голем и пољопривредном земљишту,

крај саобраћајница, представља проблем савременог човека коме треба стати на пут. Искоренити проблем значи пре свега прикупити податке о раширености овог корова на територији општине, организовати активности за брзо и правовремено деловање на угроженим подручјима, спроводити активности едукативног карактера на упознавању становништва са подацима о амброзији и мерама за њено сузбијање и искорењивање. Неопходно је набавити опрему (косилице и моторне чистаче) за оперативну групу за брзо деловање и перманентно пратити распрострањеност амброзије у општини.

7. Развој еко туризма – неопходно је усмерити се ка развоју домаћег туризма. Идентификовање потенцијалних вредних локација умногоме ће допринети остварењу овог пројекта, где свакако треба да ради на решавању имовинско-правних односа и припремању урбанистичке и пројектне документације за уређење тог простора.

8. Пси лугалице – оснивање азила по свим општинама, уз развој ветеринарске службе, њене боље опремљености, као и лечење, вакцинасање, бесплатно стерилисање и удомљавање животиња један је од циљева који треба испунити.

Од изузетног значаја је пројекат чишћења канала ДТД, као и друге области, ништа мање важне за развој животне средине Војводине, као што су заштита природних вредности, развој едукационих програма, оснивање НВО младих волонтера у области заштите животне средине.

У колевци српске културе

Ако прихватимо тврдњу да је „Војводина понос Србије”, онда мислимо да она стоји и у историјском и садашњем контексту, јер је Војводина одувек, од када је Срба у њој, била и стожер и замајац српске културе. На просторима Војводине деловали су најзначајнији српски мислиоци и уметници у неколико векова уназад, колико се бележи стваралаштво које је већ сада традиција и златни трезор духовности српског народа.

Прихватимо ли да под појмом култура мислимо и на начин живота, материјални и духовни, појединца и заједнице, онда нам ваља планирати и деловати како се тај начин живота, свеукупно понашање човека међу другим људима, унапређује, осавременује и примерава општим цивилизацијским принципима, усаглашеним са непрестаним технолошким развојем. Значи, треба мислити како да се у свему и свуда ствара простор културе у нама и око нас.

Одмах ту, унутар размишљања о култури, стоји стваралаштво, минуло и делатно, традиција и креација. О чему треба размишљати и шта не треба заборавити када се говори о култури у Војводини:

- изучавање и чување историјског и културног наслеђа обавеза је од примарног значаја. Отимање од заборава, осветљавање и враћање у жижу савременог интересовања нових генерација стваралаца, културних, па и политичких делатника, који су стварали културну историју ових простора;
- чување, реновирање, представљање свету наших културно-историјских споменика, понајпре брига о страним језгрима наших градова, бисерима архитектуре прошлих времена;
- брига о фрушкогорским манастирима и светилиштима српског народа и националних мањина које живе у Војводини;

– помоћ „Матици Српској” да би опет заузела ону улогу коју је имала некада, за целокупни српски народ;

– брига о делатности важних националних институција српског народа и националних мањина у Војводини;

– брига о музејским, архивским и библиотечким фондovima, њихово освежавање, допуњавање и архивирање комплетног садржаја на савременој технологији;

– превођење на српски језик свега онога што је од универзалног културног значаја, а писано је на језицима националних мањина које живе у Војводини;

– евидентирање значајних дела из домена српске уметности која би ваљало приближити, превођењем, припадницима других народа;

– константна брига о младим ствараоцима, њиховом положају у друштву, стипендирању, запошљавању, као и њихова промоција у свету;

– брига о филмском благу насталом на овим просторима и о дигитализацији комплетних архива као трајном документу о времену иза нас;

– афирмисање мултикултуралности заједничким изложбама из домена ликовне уметности, примењене уметности, архитектуре, представљање уметника који се повезују са другима, пре свега на стваралачким принципима, а не по припадности одређеној националној групи;

– формирати центар који би се бавио изучавањем музичке баштине Војводине и њеним чувањем на модерним носачима звука;

– припремити анализу и дати предлоге о осавременивању и исправљању пропуста у уџбеницима из домена хуманистичких наука, из којих уче генерације од основних школа до Универзитета.

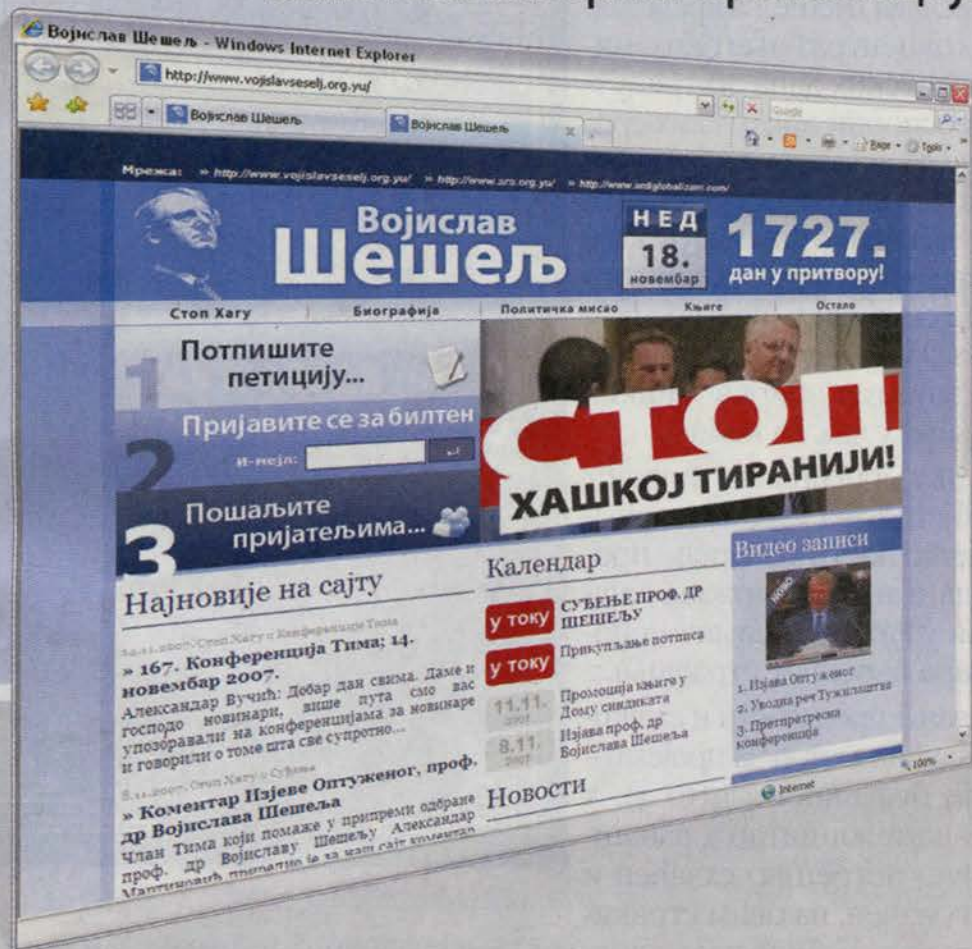
Р. В. С.

Војислав Шешељ

званична интернет презентација

Српска радикална странка представља вам преуређену интернет презентацију проф. др Војислава Шешеља, прилагођену потребама благовременог и истинитог информисања јавности о процесу који се води пред такозваним Хашким трибуналом. На интернет адреси www.vojislavseselj.org.yu имате могућност прегледа и коментара најновијих вести и најава догађаја. Можете погледати или преузети видео записе суђења, прочитати поднеске, транскрипте статусних конференција и упознати се са активностима Тима за одбрану.

Сви посетиоци сајта могу бесплатно преузети електронске верзије књига проф. др Војислава Шешеља, међу којима посебно издавајемо капитална научна дела „Идеологија српског национализма“ и „Римокатолички злочиначки пројекат вештачке хрватске нације“.

Уколико до сада нисте били у прилици да потпишете петицију за директан пренос суђења на РТС-у, то можете учинити на овој интернет презентацији.

VOJISLAVSESELJ.ORG.YU

Сабрана дела проф. др Војислава Шешелја

Преко 65.000 страница сабраних дела проф. др Војислава Шешелја представљају чисти концентрат његових мисли и дела, од дисидентских дана до тренутка када је постао неоспорни лидер свих српских патриота. Овде се, на једном месту, налазе његови научни радови, скупштински говори, телевизијски мегдани, интервјуи које је дао штампи, радио емисије и различити политички и научни скупови у чијем раду је активно учествовао. Ту су и судски процеси, а нарочито место заузима збирка хашких докумената, објављена у чак 15 књига.

Својим пером, ова оригинална личност српске политике објашњава узроке и механизме политичке делатности усмерене против српскога народа и његове државе, али читаоца не оставља у мраку песимизма попут већине хроничара народног страдања.

Његово сагледавање прошлости и садашњости представља научни метод за пројектовање реалне визије будућности, што је, у ствари, одговор на најтежа питања данашњице. Често намерно погрешно схваћен и још злонамерније тумачен, на овим страницима не оставља простор за било какву дилему – све је објашњено, свака реч је у контексту, догађај лоциран, а правни акт протумачен.

По општој оцени целокупне српске јавности, а нарочито њеног научног дела, у овом обиљу историјског, правног и политичког материјала нарочито се издваја његово, по много чему капитално дело, „Идеологија српског национализма”.

У својој најпознатијој књизи, проф. др Војислав Шешел, на хиљаду страна текста, синтетизује све научне чињенице, филозофске парадигме и теоријске постулате на којима је саздана идеологија српског национализма.

Ово дело др Војислава Шешелја се одликује критичким приступом и бриљантном анализом, а аутор се и овде потврђује као ерудита и стрпљив истраживач, који је у току вишегодишњег рада проучио огроман број историјских, лингвистичких, филозофских, социолошких и политиколошких студија, дела водећих научних ауторитета у разним дисциплинама и областима, селекционишући њихове врхунске резултате и доводећи их у хармоничан облик.

Др Шешел је ову обимну студију довршио проширујући своју претходну монографију „Научно и публицистичко дело проф. др Лазе Костића”. Српски народ је тако добио компактно, систематизовано и комплетно дело у коме су обрађени сви значајни аспекти српског национализма, његова природа, циљеви и систем моралних судова. Пред нама је први прави удбеник српског национализма.

Др Војислав Шешељ

**ПОНТИФЕКС МАКСИМУС
САТАНИСТИЧКЕ ЦРКВЕ
ЈОВАН ПАВЛЕ ДРУГИ**

СРПСКА РАДИКАЛНА СТРАНКА
БЕОГРАД 2006.

Др Војислав Шешељ

**АНТИХРИСТОВ НАМЕСНИК
ЗЛИКОВАЧКИ РИМСКИ ПАПА
БЕНЕДИКТ ШЕСНАЕСТИ**

СРПСКА РАДИКАЛНА СТРАНКА
БЕОГРАД 2006.

Четири књиге др Војислава Шешеља које раскринкавају антисрпску природу папства и римокатоличког клера у целини.

Концентрат истине на 4000 страна који јасно доказује да је за све ратне злочине на територији бивше Југославије крив римски папа.

Др Војислав Шешељ

**ВАТИКАН ГЛАВНО
САТАНИНО ГНЕЗДО**

СРПСКА РАДИКАЛНА СТРАНКА
БЕОГРАД 2006.

Др Војислав Шешељ

**РИМСКА КУРИЈА
ВЕЧИТО ЖЕДНА
СРПСКЕ КРВИ**

СРПСКА РАДИКАЛНА СТРАНКА
БЕОГРАД 2006.

Капитално дело

Проф. др Војислава Шешеља

ОБУ КЊИГУ ПОСВЕЋУЈЕМ
МОЈИМ РАТНИМ САБОРЦИМА И ПРИЈАТЕЉИМА
ДОБРОВОЉНИЦИМА СРПСКЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

ОБУ СЕЊИ
МОЈИМ РАТ
ДОБРОВОЉ
ЈУНАЧЕВИ
КОЈИ СУ
НА ОТАР
БРАНЕЋИ
АНВИМ С
БЛАЉАЈУ
СТИДИМ
ШТО НИ
ДА ПОД
УТОЛИК
ДА ДО
НАСТА!

Научна истина о Римокатоличкој цркви и Хрватима

Сензационално дело настало за четири године
хашког тамновања проф. др Војислава Шешеља

Чињеницама потискујући емоције, аутор научно доказује да је данашњи „хрватски народ“ вештачка креација Римокатоличке цркве, унапред замишљена као инструмент њеног злочиначког пројекта, утемељеног на тежњи да се српски народ уништи унијаћењем, покатоличавањем или потпуном физичком ликвидацијом, како више не би представљао препреку даљем прозелитском продирању на источноевропске просторе.

Рачунајући на беспштедну и аргументовану критику, проф. др Шешељ анализира бројну научну и публицистичку литературу и тако доказује своју основну тезу истакнуту у самом наслову ове књиге.

Јединствен научни рад на преко хиљаду страница који разобличава пакт Ватикана и Вашингтона који је жигосао Србе као највећи светски проблем и тако се сврстао на страну традиционалних српских непријатеља.